

Styrets medlemmer

Vår saksbehandler/tlf.
Lise Rydje / 92834159

Vår ref.
2024/2824
Deres ref.

Oslo,
26.05.2025

Styremøte 4/25, 2. juni - Innkalling

Vi viser til kontakt og innkaller med dette styrets medlemmer til styremøte 4/25.
Møtestart mandag 2. juni kl 10:00 i Forskningsrådets lokaler, møteslutt kl 16:00.

Vedlagt oversendes saksdokumenter.

Vedr praktiske spørsmål, ta kontakt med Lise Rydje, mobil 92834159 / epost: lr@rcn.no

Vel møtt til møtet!

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Adm. direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur

Norges forskningsråds styre

Dato

Mandag 2. juni 2025
10:00-16:00

Sted

Møterom Hassel 2, Forskningsrådets lokaler
Middag Pier 31, kl 16:30-19:00

Sak S 40/25	Godkjenning av sakslisten	10:00-
Sak S 41/25	Godkjent vedtaksprotokoll fra styremøte 3/25, 23. april	
Sak S 42/25	Spørsmål om habilitet	
Sak S 43/25	Skriftlige og muntlige orienteringer 1. Skriftlige 2. Nye bestillinger fra departementene 3. Muntlige	- 11.00
Sak S 44/25	Seminar: Forskning som grunnlag for politikkutvikling	11.00 – 11:45
Sak S 45/25	Forskningsrådets budsjettforslag 2027 del I	11:45 – 12:30
	LUNSJ	12:30 – 13:15
Sak S 46/25	Tertialrapport første tertial	13:15 – 13:40
Sak S 47/25	Endringer av fullmakter i Norges forskningsråd	13:40 – 14:00
Sak S 48/25	Ny ordning for å rekruttere talentfulle forskere til Norge	14:00 – 14:30
Sak S 49/25	Forberede Etatsstyringsmøte KD (tirsdag 3. juni kl 09:00-11:00, Kunnskapsdepartementet)	14:30 – 14:50
Sak S 50/25	Forberede møte styret – porteføljestyreledere (tirsdag 3. juni kl 12:00-16:00, Sentralen)	14:50 – 15:10
Sak S 51/25	Eventuelt	15:10 – 15:20
Sak S 52/25	Årshjul	15:20 – 15:30
Sak S 53/25	Vedtaksprotokoll godkjennes	15:30 – 15:40
Sak S 54/25	Oppsummering - Dialog i styret	15:30 – 16:00

Norges forskningsråds styre, møte 3/2025

Dato

Onsdag 23. april 2025
10:00-16:00

Sted

Forskningsrådets lokaler

Forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland møtte styret innledningsvis.

Til stede

Gunnar Bovim – leder
Birger Vikøren – nestleder
Gunnar Hovland
Linda Nøstbakken
Britt Elin Steinveg
Iselin Marstrander
Lillian Baltzrud, valgt av de ansatte
Per Magnus Kommandantvold, valgt av de ansatte

Forfall

Paula Eerola

**Til stede fra
Forskningsrådet**

Mari Sundli Tveit, administrerende direktør
Anne Kjersti Fahlvik, områdedirektør Innovasjon i næringsliv og offentlig sektor
Tove Karin Stølen, områdedirektør Virksomhetsutvikling og drift
Jesper W. Simonsen, områdedirektør Investering, rådgivning og dialog
Benedicte Løseth, områdedirektør Forskningssystemet og internasjonalisering
Eva Irene Falleth, områdedirektør Bærekraftig samfunnsutvikling
Christian Haug-Moberg, pressesjef
Stig Slipersæter, avdelingsdirektør
Kristin Oxley, seniorrådgiver/referent

Sak S 31/25:

Nina Therese Maubach, spesialrådgiver
Ole Johan Borge, avdelingsdirektør

Sak S 32/25:

Nina Therese Maubach, spesialrådgiver

Sak S 33/25:

Johannes Løvhaug, avdelingsdirektør
Bjørn Tore Kjellemo, spesialrådgiver

Sak S 34/25:

Tom-Espen Møller, spesialrådgiver

Sak S 35/25:

Solveig Flock, avdelingsdirektør
Randi Myhre, spesialrådgiver

Sak S 36/25:

Jonas Gaudenack, Partner PWC

Sak S 27/25**Godkjenning av saklisten**

Vedtak:	Styret godkjenner sakslisten.
Sak S 28/25	Godkjent møteprotokoll fra Styremøte 2/25
Sak S 29/25	Spørsmål om habilitet
Vedtak:	Gunnar Bovim og Britt Elin Steinveg er inhabile i sak S 35/25 Forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning
Sak S 30/25	Orienteringer Skriftlige orienteringer: • Konsekvenser av endringer i amerikansk forskning og opprettelse av intern task force i Forskningsrådet • Status polarforskning • Kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt) • Meld. St. 14 (2024-2025) Sikker kunnskap i en usikker tid («Systemmeldingen») • Industrimeldingen • Nye bestillinger fra departementene: Oppdragsbrev om vurdering av forskningsbehovet knyttet til Nasjonaljubileet 2030 Muntlige orienteringer: • Beredskapsøvelse *Øvelse Konsernet 2025* • Riksrevisjonen vil åpne en forvaltningsrevisjon om «effektiviteten i de næringsrettede virkemidlene» • Satsing på kvanteteknologi • KI-senter utlysningen Vedtak: Styret gir administrerende direktør i samarbeid med styreleder fullmakt til å utforme en uttalelse i tråd med styrets innspill med hensyn til internasjonale forhold, aktualisert ved utviklingen i USA. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet arbeider Forskningsrådet, Forsvarets forskningsinstitutt og Nasjonal sikkerhetsmyndighet med å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt). Styret tar saken til orientering og slutter seg til arbeidet og planene for videre prosess. Styret ber om å bli holdt orientert om videre arbeid. Styret tar den øvrige informasjonen til orientering.
Sak S 31/25	Seminar: Forberedelse til budsjettforslag 2027 • Omstilling i offentlig sektor • Forskning i kriser Vedtak: Styret ber administrasjonen forberede budsjettforslag 2027 i tråd med signaler fra styreseminarene i mars og april.
Sak S 32/25	Budsjettforslag 2027 – første drøfting Saksgrunnlag: Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027 - drøftingsnotat

Vedtak:

Styret legger til grunn at hovedlinjene i Forskningsrådets budsjettforslag 2026 videreføres og at det i budsjettforslaget 2027 vektlegges en tydelig prioritering av forskning og innovasjon knyttet til:

- nasjonal sikkerhet og demokratiske verdier
- klima- og naturkriser
- næringslivet
- offentlig sektor

Styret ber administrasjonen utarbeide forslag til Forskningsrådets innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027 i tråd med kommentarer og innspill som framkom i møtet.

Sak S 33/25

Opprettelse av nytt porteføljestyre for forsvar, nasjonal sikkerhet og beredskap

Vedtak:

1. Forskningsrådet har gjennom stortingsmeldingen om forskningssystemet fått et utvidet mandat når det gjelder å legge til rette for økt satsning på forskning for forsvar, sikkerhet og beredskap. Derfor opprettes det et nytt porteføljestyre for forsvar, nasjonal sikkerhet og beredskap i tråd med beskrivelsene i denne saken, inkludert overordnede rammer for porteføljestyrets ansvarsområder. Porteføljestyret etableres fra 1. januar 2026.
 2. Styret ber administrasjonen forberede oppnevning av et porteføljestyre for en ny portefølje for forsvar, nasjonal sikkerhet og beredskap. Standard prosedyre for oppnevning følges, med følgende føringer:
 - Porteføljestyret skal bestå av mellom 7 og 13 medlemmer med relevant kunnskap og erfaring innenfor porteføljestyrets ansvarsområder. Porteføljestyret bør være sammensatt av medlemmer med erfaring fra forsvar, nasjonal sikkerhet, forskning, næringsliv og offentlig forvaltning.
 - Medlemmene av porteføljestyret skal kunne sikkerhetsklareres. Administrasjonen tar de nødvendige initiativ for å iverksette sikkerhetsklarering.
 - Av mandatet for porteføljestyret skal det framgå at dette porteføljestyret har en særskilt rådgivende rolle når det gjelder forskning for forsvar, sikkerhet og beredskap.
 3. Forskningsrådet anbefaler KD at styrets leder og nestleder sikkerhetsklareres for at styret skal kunne ivareta et helhetlig styringsansvar.
 4. Åpne utlysninger skal være hovedregelen for et nytt porteføljestyre, men styret ber administrasjonen også å etablere hensiktsmessige prosedyrer for hvordan Forskningsrådet skal utlyse midler, ta imot søknader, gjennomføre panelvurdering og følge opp prosjekter med informasjon som er vurdert til skjermet eller gradert etter sikkerhetsloven. Administrasjonen bes legge fram en plan for dette for styret i løpet av 2025.
 5. Porteføljestyret skal i løpet av første halvdel av 2026 legge fram for styret en første versjon av en porteføljeplan og en investeringsplan.
 6. Utvidelsen av Forskningsrådets mandat knyttet til helhetlig forskningssystem for åpen, skjermet og gradert forskning vil kreve betydelige administrative ressurser.
-

	Administrasjonen bes gå i dialog med departementene om utvidelse av rammen for driftsbudsjettet.
Sak S 34/25	Forskningsrådets innspill til Kommisjonens høring om langtidsbudsjett 2028-2034
Vedtak:	Saksgrunnlag: Utkast til høringsinnspill Styret slutter seg til innspill til Kommisjonens høring om langtidsbudsjett 2028-2034, med de forslag til endringer som kom frem i møtet.
Sak S 35/25	Forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning (unntatt offentlighet §14, 1. ledd)
Vedtak:	Forskningsrådet har fått i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å gjennomføre et forprosjekt om en nasjonal infrastruktur for regnekraft på grunnlag av det anbefalte konseptet. Forprosjektet går inn i avsluttende fase, med endelig leveranse 21. mai. Styret slutter seg til de foreløpige konklusjonene som skissert i saken.
Sak S 36/25	Halvårsrapport fra Internrevisjon (Vedlegg unntatt offentlighet §14, 1.ledd)
	Saksgrunnlag:
	• Halvårsrapport høst 2024 • Informasjonssikkerhet iFront
Vedtak:	Styret tar Internrevisjons halvårsrapport til etterretning og ber administrasjonen vurdere anbefalingene og rapportere tilbake til Styret gjennom tertialrapporten.
Sak S 37/25	Eventuelt
Sak S 38/25	Godkjenning av møteprotokollen
Vedtak:	Styret godkjenner møteprotokollen.
Sak S 39/25	Oppsummering
	Dialog mellom styret og adm. direktør

Sak S 43/25

Skriftlige orienteringer

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler
Styret	Jesper W. Simonsen	Stig Slipersæter

Fra
Administrerende direktør

ORIENTERINGSSAK

Forslag til vedtak: Styret tar informasjonen til orientering.

Forprosjekt nasjonal infrastruktur for tungregning

Vi viser til tidligere saksfremlegg om oppdragene fra Kunnskapsdepartementet om konseptvalgutredningen og forprosjekt om investering i nasjonal infrastruktur for tungregning.

Forprosjektet oversendte sentralt styringsdokument med vedlegg til Kunnskapsdepartementet 21. mai (dokumentet er tilgjengeliggjort for styret). I tråd med regjeringens konseptvalg beskriver forprosjektet hvordan Norge kan utvikle en nasjonal infrastruktur for tungregning til forskning, forvaltning og KI med utgangspunkt i videreutvikling av dagens Sigma2.

Vi anbefaler

- at det settes av betydelig offentlige midler i årene fremover for å sikre at Norge har tilstrekkelig tilgang til tungregningskapasitet til forskning og FoU i forvaltningen. Vi foreslår en styringsramme på 2,639 mrd. kroner for perioden 2026-2030,
- at den nasjonale leverandøren av tungregning skal bygge videre på dagens leverandør, Sigma2 (inkludert samarbeidspartnere), og tilby tjenester til en noe større bredde av brukere,
- at nasjonal kompetanse innenfor tungregning utnyttes på en god måte, og at man reduserer behovet for nye investeringer gjennom å utnytte de investeringer som allerede er gjort, og minimere implementeringstiden,
- en stegvis og dynamisk utvikling mot samfunns målet om at den nasjonale tungregneleverandøren skal være en sikker, fleksibel og bærekraftig infrastruktur for tungregning, som muliggjør forskning i verdensklasse,
- nært samarbeid med nordiske land og EuroHPC,
- en endret finansieringsmodell som gir en stabil og forutsigbar finansiering.

Videre prosess

Forprosjektet skal gjennom en ekstern kvalitetssikringsprosess (KS2) fram til sommeren.

Situasjonen i amerikansk forskning og Forskningsrådets oppfølging

Forskningsrådets hurtigarbeidende gruppe for å følge situasjonen i amerikansk forskning startet sitt arbeid i mars. Gruppa har hatt mye dialog med sektoren og jevnlig dialog med KD. Det er stor usikkerhet fortsatt med hensyn til hvordan endringene i USA slår inn over

forskningen som norske miljøer er del av, eller for forskning og kunnskapsproduksjon som er relevant for Norge. Nedenfor følger noen hovedtrekk som er avdekket og hva vi gjør.

Konsekvenser og avdekkede behov

- Forskningsrådet sendte ut spørreundersøkelse til alle løpende forskningsprosjekter med avtalefestet samarbeid med amerikanske partnere. Pr 7. april har 14 % av prosjektene allerede opplevd negative konsekvenser av endret amerikansk politikk. Blant det øvrige 86 % rapporter $\frac{3}{4}$ at risikoen er lav for negative konsekvenser, mens $\frac{1}{4}$ rapporter usikker, medium eller høy risiko for negative konsekvenser. Porteføljene klima og miljø, velferd og utdanning og forskningssystemet er mest påvirket. Forskermobilitet, sampubliseringer og møteplasser er det som først ryker – pga. bortfall av finansiering, folk som har måttet slutte eller at forskningstema har blitt «forbudt/mistenkeligjort».
- De ledende klimaforskningsmiljøene har produsert et notat som oppsummerer usikkerhet, negative konsekvenser og forslag til tiltak på klimafeltet. Forskningsrådet, Miljødirektoratet, KD og KLD har sammen vurdert og lagt planer for oppfølging. Datatilgang, fremtidige innsamlinger, etablerte observasjonssystemer og samarbeidet omkring klimamodellering er de største risikområdene. I tillegg faller USA fra i viktige internasjonale organer som blant annet arbeider med klima (IPCC). Kuttene hos f eks NOAA og NASA påvirker spesielt klima og miljøarbeidet globalt.
- Situasjonen for NSF påvirker mange deler av forskningssystemet. F.eks. står både utlysninger og sekretariatsarbeidet til Belmont Forum i fare for å reduseres drastisk eller kuttes. Det er likevel god dialog med NSF. MoU mellom NSF og Forskningsrådet er ikke ferdigstilt.
- Arbeid knyttet til lavutslippsteknologi nedprioriteres. Som eksempel er mange som jobber med fornybar energi i DoE avskjediget og USA trekker seg fra utlysninger innenfor partnerskap på fornybar energi og CCS. Arbeid i Mission Innovation er utsatt, og det er spesielt stor risiko i Zero-Emission Mission der USA skal ta over formannskapet neste år. Norge og Danmark er de andre landene som deler på formannskapet.
- Fulbright opplevde tidlig at forskere som arbeidet innenfor «forbudte» tema ikke fikk mulighet til å reise. Dette fremstår som et økende problem. Forslag til budsjett fra administrasjonen for 2026 kan leses som at Fulbright-ordningen er i fare for å bli redusert kraftig.
- Det rapporteres om stor usikkerhet og vilje til å flytte på seg for forskere med tilholdssted i USA. Det rapporteres om økende interesse for stillinger i Europa blant amerikanske forskere. Det er likevel mye usikkerhet omkring hvor mange som til syvende og sist emigrerer – for korte eller lengre opphold.
- Få norske prosjekter innenfor helse har til nå meldt om utfordringer ift. endringene i USA. For forskere i USA er derimot endringene vesentlige ved at NIH har sagt opp flere

hundre ansatte, satt behandling av søknader og utbetaling av tilskudd på pause eller med lavere hastighet, varslet at overhead skal reduseres fra 30-60 % til 15 % og dramatiske kutt i neste års budsjett. Vedtatt utmelding av WHO og ansatte får ikke kommunisere med WHO. USAID avslutter nesten alle prosjekter i utlandet, med dramatiske konsekvenser. Forskningsbevilgninger trekkes tilbake etter politisk/ideologisk detaljstyring av temaer (særlig HIV, transhelse, covid-19) og knyttet til policy (ikke mangfold, likestilling og inkludering; DEI). Signaler om vesentlig redusert betalingsvillighet på nye, og gamle, medisiner gjør at investormarkedet snur seg bort fra biotek-/legemiddelsektoren pga. økt usikkerhet og utsikter til lavere inntjening.

- Wellcome Trust har tatt initiativ til å fremskynde utviklingen av et fullverdig alternativ til det NIH-finansierte Medline/PubMed, gjennom et spleiselag med europeiske forskningsfinansiører. Vi er i dialog med Wellcome Trust om dette.

Tiltak som er gjennomført

- Etablert bred, åpen rekrutteringsutlysning for å tiltrekke oss fremragende forskere fra andre land, inklusivt USA, som del av oppdraget fra KD, jf sak 48.
- Utviklet veiledningsdokumenter for Forskningsrådet med tanke på prosjektoppfølgning, søknadsbehandling og veiledning av søkere.

Tiltak som gjennomføres

- Påbegynt arbeidet med å skaffe oss oversikt over behovene for datalagring og tilgang – i dialog med europeiske partnere som del av oppdraget fra KD.
- Drøfting i alle porteføljestyrrer hvilke konsekvenser de ser innenfor sitt ansvarsområde, samt hvilke tiltak de ser for seg å gjennomføre på kort og lang sikt for å redusere konsekvensene, men også ta mulighetene som oppstår.

Evalueringene av medisin og helsefag og av matematikk, IKT og teknologi

Forskningsrådet har som en av sine oppgaver å gjennomføre fagevalueringer. De gjennomføres omtrent hvert 10. år. [Fagevaluering av medisin og helsefag](#) og [fagevaluering av matematikk, IKT og teknologi](#) har pågått siden 2023. De nasjonale rapportene for evalueringene ble lansert 7. og 8. april 2025. I etterkant har alle involverte administrative enheter fått tilsendt evalueringsrapporter for både egen enhet og tilhørende forskergrupper. Med disse to evalueringene sammen med [fagevaluering av naturvitenskap](#) og [fagevaluering av biovitenskap](#) er ca 80% av norsk forskning evaluert i perioden 2022-2024. Totalt er 680 forskergrupper og 174 administrative enheter evaluert innenfor sektorene UH, institutt og helseforetak. Dette utgjør involvering av rundt 21 000 forskere innenfor de fire nevnte fagområdene. Flere hundre internasjonale eksperter har med denne evalueringen gitt Forskningsrådet, departementene og de evaluerte miljøene verdifulle anbefalinger sett i et internasjonalt perspektiv. Anbefalingene gir retning og kan bidra til å utvikle og heve kvaliteten på norsk forskning og innovasjon for de kommende årene.

Kort oppsummering av resultatene fra de fire evalueringene følger under (se pressemelding fra www.forskningsradet.no)

- EVALBIOVIT 2022-2023: [Norsk biovitenskapleg forskning er god](#)

- EVALNAT 2022-2023: [Evalueringskomité foreslår tiltak for å styrkje naturvitskapleg forskning i Noreg](#)
- EVALMEDHELSE 2023-2024: [Norsk helseforskning er evaluert: Jamn og god kvalitet, men potensial for å oppnå mykje meir](#)
- EVALMIT 2023-2024: [Norge har solid forskning innenfor matematikk, IKT og teknologi](#)

Fagevaluering av humaniora og samfunnsfag planlegges i 2026.

Samfunnsoppdrag om inkludering av barn og unge

Regjeringen starter nå opp et 10-årig arbeid for å bekjempe ungt utenforskap, kalt samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge. Samfunnsoppdraget har en nullvisjon for utenforskap.

Regjeringen skal etablere en organisering som skal understøtte den brede mobiliseringen i offentlig, frivillig og privat sektor, og bidra til at målene for arbeidet blir nådd. Dette vil blant annet innebære en partnerskapsgruppe som vil involvere aktører fra flere sektorer og en innsatsgruppe.

Barne- og familiedepartementet (BFD) inviterte 30. april til møte for å etablere en partnerskapsgruppe. Møtet ble ledet av statsråden i BFD og i møtet deltok også politisk ledelse fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kommunal og distriktsdepartementet, Helse og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kultur og likestillingsdepartementet). Øvrige deltakerne var fra KS, Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Frivillighet Norge og arbeidslivets parter og Forskningsrådet.

Forskningsrådet skal være vertskap for en innsatsgruppe, og vil få finansiert to til tre stillinger til arbeidet. I tillegg skal relevante direktorater, KS og Forskningsrådet bidra med egeninnsats inn i innsatsgruppa. Det er satt av midler i revidert nasjonalbudsjett (RNB) for å starte opp innsatsgruppen i inneværende år. For mer informasjon: [Regjeringen med nullvisjon for utenforskap - regjeringen.no](#)

Ny nasjonal sikkerhetsstrategi

Den 8 juni ble Norges nye sikkerhetsstrategi lansert. Strategien viderefører sikkerhets- og utenrikspolitiske linjer og bygger på andre strategier og planer innen forsvar, samfunnssikkerhet og beredskap. Strategien peker på at vi raskt må styrke forsvarsevnen, gjøre samfunnet mer motstandsdyktig og styrke vår økonomiske sikkerhet. Forskningsrådet følger opp gjennom egen strategi, eksisterende porteføljer, etableringen av det 12. porteføljestyret, samt arbeidet med forskningssikkerhet.

Ny Brasil-strategi

Den 8 juni ble også Norges nye Brasil-strategi lansert. Strategien legger opp til samarbeid bilateralt og multilateralt for å bidra til demokrati og en regelstyrt verden. Videre er næringssamarbeid, klima, miljø og matsikkerhet, samt kunnskapssamarbeid, innovasjon og digitalisering andre dimensjoner i strategien. Forskningsssamarbeid nevnes både i eget kapittel som vi fra Forskningsrådet har spilt inn til, og i tilknytning til energi og klimasamarbeidet.

Forskningsrådet involvert i arbeidet med grønn skipskorridor mellom Europa og Brasil

På oppdrag av KLD, og knyttet til norsk Brasil-strategi og det internasjonale Zero Emission Shipping-arbeidet, er Forskningsrådet gitt i ansvar å lede det norske arbeidet med myndighets- og industriaktører fra begge land. Etableringen av en dekarbonisert skipskorridor mellom Brasil og Europa er målet, og dette skal tjene som en modell for opptak av teknologier, løsninger og satsninger i henhold til omstillingsmålene fra begge land.

Meld. St. 25 (2024 – 2025): Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet

Klimamelding 2035 gir en grundig analyse av aktuelle klimatrender, fremtidige prognoser og nødvendige tiltak for å redusere klimagassutslipp. Den viser at klimaendringene allerede har store konsekvenser for natur og samfunn, med utfordringer for matproduksjon, infrastruktur og helse. Meldingen presenterer Norges klimapolitikk og målsettinger frem mot 2035 med overordnet mål om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050, og fastsetter Norges klimamål om å redusere klimagassutslippene med 70-75 % innen 2035 sammenlignet med 1990-nivået.

Klimameldingen understreker hvor viktig forskning og teknologiutvikling er for å forstå klimaendringene og utvikle effektive tiltak. Den fremhever behovet for mer vitenskapelig kunnskap og innovasjon for å håndtere klimautfordringene. Det må jobbes videre med kontinuerlig overvåking og modellering av klimaet for å forutsi fremtidige endringer og tilpasse politikk og tiltak. Det legges også vekt på å fremme utviklingen av nye teknologier som kan bidra til å redusere klimagassutslipp. Dette inkluderer fornybare energikilder, energieffektivisering og karbonfangst- og lagringsteknologier. Meldingen oppfordrer til mer samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og myndigheter for å støtte den teknologiske utviklingen.

Klimameldingen påpeker at klimaendringene er et globalt problem som krever internasjonalt samarbeid. Det er behov for felles forskning og utviklingsprosjekter på tvers av landegrenser for å finne effektive løsninger og dele kunnskap og erfaringer. For å nå klimamålene er det nødvendig med økt finansiering av klimaforskning. Meldingen oppfordrer til både offentlig og privat investering i forskningsprosjekter som har som mål å redusere klimagassutslipp og tilpasse samfunnet til de pågående endringene.

Klimameldingen gir en tydelig oppfordring til handling, og understreker viktigheten av forskning for å forstå, bekjempe og tilpasse seg klimaendringene. Kun gjennom økt vitenskapelig forståelse, teknologisk innovasjon, og internasjonalt samarbeid kan vi nå de ambisiøse målene for klimapolitikken, møte utfordringene som klimaendringene fører med seg, og skape en bærekraftig fremtid.

Meld. St. 24 (2024-2025) Fremtidens havbruk. Bærekraftig vekst og mat til verden (Havbruksmeldingen)

Stortingsmeldingen presenterer et nytt og mer helhetlig system for forvaltningen av akvakulturnæringen. Det nye systemet er ment å regulere den faktiske påvirkningen fra akvakultur. Produksjon av laksefisk har til nå vært regulert ved volumbegrensning (tillatt biomasse) som er gitt selskaper etter utlysninger. I 2017 ble «trafikklyssystemet» innført som i

tillegg regulerer tillatt volum etter beregnet påvirkning av lakselus på villaksbestander innenfor hvert av 13 produksjonsområder. Regjeringen foreslår at all volumbegrensning erstattes av utslippskvoter for lakseluslarver i tillegg til avgifter på dødelighet og rømming. Det er foreslått at alle typer tillatelser skal konverteres til det nye systemet, inkl. spesialtillatelser som f.eks. «forskningstillatelsene». Dette kan resultere i at mulighetene til fullskala uttesting av forskningsbaserte løsninger kan bli redusert. Det er også foreslått at systemet er artsuavhengig. Det vil kunne resultere i mindre interesse for oppdrett av mindre lønnsomme arter, som f.eks. torsk.

Nytt oppdrag: Kunnskapsgrunnlag for kvanteteknologi

[Systemmeldingen](#) varslet en nasjonal strategi for kvanteteknologi. Forskningsrådet, Innovasjon Norge, og Nasjonal sikkerhetsmyndighet er nå av KD gitt i oppdrag å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for det påfølgende strategiarbeidet som skal gjøres tverrdepartementalt (KD, FD, NFD, JD, DFD). Kunnskapsgrunnlagsarbeidet skal ledes av Forskningsrådet, og legge til grunn at strategien skal omhandle forskning, innovasjon og næringsutvikling samt sikkerhet og internasjonalt samarbeid. Arbeidet skal omfatte innspillsmøter og workshops, løpende dialog med departementene samt kartlegging av eksisterende aktivitet, SWOT-analyse av det norske økosystemet, kartlegging av områder som kan bli påvirket av kvanteteknologi, kartlegging av sikkerhetsutfordringer og sikkerhetstiltak, drøfting av sivil-militært samarbeid og kvanteresistent kryptografi, drøfting av potensielle skadevirkninger for samfunnet, forslag om internasjonalt samarbeid (vekt på Norden), oversikt over kvanterrelevant utdanning samt forslag til prioriteringer, tilnærminger, tidshorisont, implementering og oppfølging. Arbeidet er ugradert og skal leveres sent i 2025. (Supplerende tildelingsbrev vedlagt.)

Kunnskapsgrunnlag om forskning for distrikts- og regionalutfordringer

Som oppfølging av [Distriktsmeldingen](#) fikk Forskningsrådet i oppdrag fra KDD å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for vurdering av videre satsing på forskning på distriktsutfordringer og regional utvikling. Oppdraget er utført og leveransen var bl.a. basert på en større bibliometristudie samt dialog- og innspillsmøter med regionale forsknings- og innovasjonsaktører. Leveransen inkluderer en overordnet historisk gjennomgang av politikkfeltet og forskningens rolle over tid. Det anbefales en ny satsing som konsentrerer aktører og prioriterer politikkområder med betydelige kunnskapsbehov, herunder demografiske endringer, grønn omstilling og klima, digitalisering, infrastruktur og boligmarked. Bibliometristudien og dialogmøtene viser at en ev. ny satsing på distrikts- og regionalforskning har gode forskningsmiljøer å bygge på, med høyt faglig nivå og god internasjonal orientering. Fremover blir det viktig å videreutvikle og sikre rekruttering og fornyelse i de eksisterende forskningsmiljøene.

Utredning om mulig innovasjonssatsing for teknologi og nye løsninger for Forsvaret og forsvarsindustrien

På oppdrag fra NFD i samarbeid med FD, har Forskningsrådet og Innovasjon Norge fått i oppdrag å følge opp [Veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien](#), og at virkemiddelaktørene utreder muligheten for å etablere en ordning for å utvikle og teste

teknologi og nye løsninger til nytte for Forsvaret og forsvarsindustrien. Arbeidet omfattet dialog med relevante bedrifter, organisasjoner og forskningsinstitusjoner. Utredningen skulle legge til grunn målet om økt produksjonskapasitet på kort og på lang sikt. Forskningsrådets viste i utredningen til betydningen av grunnleggende og langsiktig forskning og teknologiutvikling, viktigheten av kunnskapsdeling fra andre sektorer og næringsområder, samt at en rekke av Forskningsrådets ordninger også i dag brukes av aktører i forsvarsektoren og at slike må ansees som relevant for økt produksjonskapasitet fremover. I tillegg foreslo Forskningsrådet en næringsrettet senterordning for å koble sivile og forsvarssektoraktører, og Innovasjon Norge foreslo å styrke innovasjonskontraktilbudet sitt inn mot forsvarssektor.

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref
24/5477-

Dato
02. mai 2025

Supplerende tildelingsbrev nr. 2 til Norges forskningsråd om kunnskapsgrunnlag for kvantestrategi

Vi viser til Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev til Norges forskningsråd for 2025 og til Meld. St. 14 (2024–2025) der regjeringen varslet at arbeidet med en nasjonal strategi for kvanteteknologi skal igangsettes. Norges forskningsråd, Innovasjon Norge (IN) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) bes om å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for strategiarbeidet. Forskningsrådet skal lede arbeidet. Strategien skal favne bredt og omfatte forskning, innovasjon og næringsutvikling på og med kvanteteknologi i tillegg til sikkerhet og internasjonalt samarbeid på feltet.

Når kunnskapsgrunnlaget er klart, vil Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Forsvarsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet utarbeide selve strategien. Den skal etter planen være ferdig i 2026.

Bakgrunn

Kvanteteknologi har disruptivt potensial og vil kunne drive frem innovasjon og vekst ved å utfordre etablerte strukturer og skape nye muligheter. Kraften i kvanteteknologiene kan endre aktørbilder, forretningsmodeller og trusselbilder – og muliggjøre store fremskritt innenfor forskning og samfunn, og utviklingen vil ikke nødvendigvis være lineær. Forståelsen og beskrivelsen av kvanteteknologi kan derfor ikke være begrenset til selve teknologien, men må i tillegg trekke på en større bredde av kunnskap om samfunn, markedsmekanismer, sikkerhet og forståelse av disruptive endringer.

Foruten kvanteteknologiens muligheter for bedre og mer effektive tjenester, produkter og sikkerhetstiltak innenfor de fleste samfunnsområder, forventes den samme teknologien å

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for høyere
utdanning, forskning
og internasjonalt
arbeid

Saksbehandler
Mihailo Simic
22 24 75 04

bringe med seg nye verktøy, kapasiteter og metoder for trusselaktører som man ikke kjenner rekkevidden av. Utviklingen og utnyttelsen av kvanteteknologi har derfor betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Om en stor nok kvantedatamaskin en dag blir tilgjengelig, vil mange av dagens standarder for kryptografi bli ubrukelige. Nasjonal sikkerhetsmyndighet anbefaler at norske virksomheter starter en migrasjon til kvantesikre IT-systemer ved å identifisere og erstatte kvantesårbar kryptografi med nye, sikre kryptografistandarder. Mange store tjenesteleverandører har allerede gjennomført kvantemigrasjonen. Dagens kvanteresistente kryptografi er imidlertid ikke basert på kvanteteknologi, og det er derfor ikke gitt hvordan kvanteresistent kryptografi skal behandles i denne strategien.

Danmark har fastsatt en nasjonal strategi for kvanteteknologi, mens de finske og svenske regjeringene arbeider med sine. Danmark har også tatt initiativ til å utvikle Norden som en samordnet kvanteregion, blant annet for å samarbeide om utdanning og forskning og tiltrekke forskertalenter og risikokapital. Norge har mye å tjene på et tettere nordisk samarbeid, og flere norske departementer arbeider nå med en samarbeidserklæring sammen med sine søsterdepartementer i de nordiske landene.

Beskrivelse av oppdraget

Kunnskapsgrunnlaget skal inneholde:

- **Kartlegging av eksisterende aktivitet på feltet.**

Dette omfatter eksisterende FoU-aktivitet og kompetanse innenfor kvanteteknologi i forskningsmiljøer, næringsvirksomheter og i offentlig sektor i Norge, samt eksisterende og planlagt ressursinnsats. Det omfatter også infrastruktur og oversikt over virkemidler og tiltak hos Forskningsrådet, IN og NSM. Bruk av kommersielt tilgjengelig kvanteteknologi i Norge bør også inngå. Kartleggingen må følges opp av en analyse som identifiserer styrker og svakheter i det norske økosystemet for kvanteteknologi.

- **Kartlegging av områder som kan bli påvirket av utviklingen innenfor kvanteteknologi.**

Dette omfatter både områder (kanskje hele sektorer) som kan oppleve teknologisk eller markedsmessig disrupsjon, og områder som kan oppleve betydelige gevinster ved kvanteteknologiske gjennombrudd.

- **Kartlegging av sikkerhetsutfordringer og sikkerhetstiltak som følge av kvanteteknologiens utvikling.**

Trusselbildet og risikobildet må beskrives, altså hvordan kvanteteknologi kan utnyttes av fremmede stater og kriminelle aktører. Muligheter for bedre digital sikkerhet basert på utviklingen av kvanteteknologi må omtales. I denne sammenheng er det også ønskelig med en oversikt over områder der Norge bør opparbeide seg teknologisk egenevne som en del av landets kunnskapsberedskap.

- **Drøfting av sivilt-militært samarbeid.**

Mulighetsrommet for forsterkende samarbeid på tvers av sivil og militær sektor må

belyses og sees i sammenheng med oppdraget om kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt).

- **Drøfting av problemstillinger rundt kvanteresistent kryptografi.**
Drøftingen må belyse hvorvidt migrasjon til kvantesikre IT-systemer, eller utvikling av ny kvantesikker kryptografi som ikke er basert på kvanteteknologi, bør inngå i strategien.
- **Drøfting av potensielle skadevirkninger for samfunnet forbundet med bruk av kvanteteknologi.**
- **Forslag om internasjonalt samarbeid.**
Kunnskapsgrunnlaget må inneholde forslag til hvordan internasjonalt samarbeid om forskning, kompetanse, innovasjon og næringsutvikling innenfor kvanteteknologi best kan innrettes. Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget bør trekke på lærdom fra strategiprosessene i Danmark, Finland og Sverige. Forslag til hvordan Norge kan spisse sin innsats på en måte som styrker Norden som internasjonal kvanteregion, bør inngå. Dersom det skulle være land utenfor Norden som Norge bør utvikle et særlig tett samarbeid med om kvanteteknologi, så bør kunnskapsgrunnlaget beskrive behovet. Kunnskapsgrunnlaget bør også inkludere oversikt over samarbeid om kvanteteknologi med allierte på forsvarssiden.
- **Oversikt over kvanterlevant utdanning.**
Dette omfatter en beskrivelse av hvilke utdanningsområder som er mest relevante for å utdanne personer med kompetanse innenfor kvanteteknologi, og en vurdering av framtidige behov på disse områdene.
- **Forslag til prioriterte områder.**
Dette gjelder forslag til prioriterte områder som er spesielt viktige for nasjonal utvikling og konkurranseevne innenfor kvanteteknologi og for forsvarsevne og motstandsdyktighet.
- **Forslag til innovative tilnærminger.**
Dette gjelder forslag som kan bidra til at den banebrytende teknologiforskningen som prioriteres, er næringsrelevant, åpner nye muligheter og fører til kommersialisering. Muligheter for rask adaptasjon skal også belyses.
- **Forslag om tidshorisont, implementering og oppfølging.**
Kunnskapsgrunnlaget skal inkludere forslag om hvor lang periode den nasjonale strategien skal gjelde for, basert på faglige vurderinger av hastigheten for kvanteteknologiens utvikling. Tidshorisonten for forslag til prioriterte områder og innovative tilnærminger trenger ikke sammenfalle med forslag til strategiens varighet. Kunnskapsgrunnlaget bør også gi innspill til hvordan en nasjonal strategi kan gjennomføres og følges opp. Dette innebærer mekanismer for å overvåke fremdriften, evaluere resultater, fortsatt involvere interessenter og justere tiltak etter behov, for eksempel dersom utviklingen innenfor feltet plutselig skulle ta en ny retning.

Andre føringer for hvordan oppdraget skal gjennomføres

Departementene ber om at Forskningsrådet, IN og NSM involverer relevante interessenter i forskningssystemet, i næringslivet og i offentlig sektor, i arbeidet. Dette kan inkludere

innspillmøter, workshops og andre konsultasjoner for å sikre bred støtte og innspill til kunnskapsgrunnlaget.

Som leder for arbeidet skal Norges forskningsråd sørge for at Kunnskapsdepartementet holdes orientert om arbeidet, og at de involverte departementene blir invitert til møter der eksterne interessenter deltar, underveis i prosessen. Forskningsrådet skal også sørge for to møter mellom de involverte departementene og deltakende virksomheter i løpet av prosessen. Hensikten med møtene er fremdriftsrapportering og forventningsavklaringer.

Leveranse

Departementet ber om at det utarbeides en felles rapport som sendes til postmottaket til Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Forsvarsdepartementet, Justis og beredskapsdepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, innen arbeidsdagens slutt 28. november 2025.

Departementet ber videre om at en delrapport skal leveres innen arbeidsdagens slutt den 10. oktober 2025. Delrapporten skal inneholde kartleggingene som er angitt under de tre første kulepunktene under *Beskrivelse av oppdraget* ovenfor.

Rapporten skal så langt som mulig være ugradert. Eventuelle vedlegg kan være graderte eller unntatt offentlighet.

Finansiering av driftskostnader

Kunnskapsdepartementet legger til grunn at Forskningsrådet kan finansiere arbeidet innenfor gjeldende driftsbudsjett, særlig i lys av overføringene i driftsmidler fra 2024.

Med hilsen

Marthe Nordtug (e.f.)
konst. ekspedisjonssjef

Mihailo Simic
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Innovasjon Norge
Justis- og beredskapsdepartementet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet
Nærings- og fiskeridepartementet
Riksrevisjonen

Sak S 45/25

Forskningsrådets budsjettforslag 2027 del I

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Jesper W. Simonsen	Nina Therese Maubach og Randi Søgne	1. Innspill til forskningsprioriteringer i budsjettforslag 2027

Fra
Administrerende direktør
Mari Sundli Tveit

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Styret vedtar Forskningsrådets innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027. Administrerende direktør får fullmakt til å ferdigstille innspillet i tråd med styrets diskusjon.

Kort bakgrunn Kunnskapsdepartementet ber i tildelingsbrevet for 2025 Forskningsrådet om å utarbeide et budsjettforslag for 2027. Budsjettforslaget består av to deler:

- I. Et overordnet og uavhengig råd med forslag til volum og innretning på offentlig FoU-innsats i 2027 og fremover med utgangspunkt i kunnskapsbehov som er særlig aktualisert siste år. Del I sendes fra styret.
- II. Departementsvise budsjettforslag for 2027 med konkrete beløpsfestede forslag til satsinger som dels foreslås finansiert gjennom vekst og dels gjennom omprioritering innenfor dagens budsjettnivå for det enkelte departement. Del II følger opp de overordnede prioriteringene i del I og departementenes sektoransvar for forskning. Del II sendes fra administrasjonen.

Denne saken handler om del I og er en oppfølging av drøftingssak, Sak S 32/25, fra styrets møte 23. april.

Budsjettforslagets del I ferdigstilles innen sommeren for at Forskningsrådets overordnede råd om forskningsprioriteringer skal kunne kommuniseres i det offentlige ordskiftet gjennom sensommeren og høsten.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Saken fremmes for endelig vedtak.

Hovedpunkter Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning peker på viktige kunnskapsbehov for samfunnet og sentrale perspektiver for utvikling av forskningssystemet. Til budsjettforslag 2026 gav styret råd om hvordan forskningsinnsatsen bør prioriteres for å realisere mål og prioriteringer i Langtidsplanen. Imidlertid har utviklingen i internasjonale relasjoner og økonomi samt den globale klima- og naturtilstanden endret seg betydelig det siste året og på måter som det ikke er tatt høyde for i Langtidsplanen, som ble lansert høsten 2022. Forskningsrådets budsjettforslag 2027 tar derfor utgangspunkt i et oppdatert utfordringsbilde knyttet til

- Klima- og naturkriser
- Nasjonal sikkerhet og demokratiske verdier
- Videreutvikling og styrking av næringslivet
- Effektivisering og omstilling av offentlig sektor

I tillegg er akademisk frihet og integritet under press i en grad den vestlige verden ikke har vært vitne til på mange tiår. Funn fra Forskningsrådets egne undersøkelser av befolkningens tillit til forskning viser at selv om tilliten til forskning generelt er høy, er tilliten til enkelte spesifikke forskningsfelt svekket. Tilliten til helseforskning er høy, men data fra de siste par årene viser at tilliten til forskning på henholdsvis fornybar energi og klimaendringer synker.

I langtidsplanen for forskning er det angitt et prosentmål for offentlig FoU-innsats, som er 1 prosent av BNP. Dette målet er ikke realisert siden 2020 (når FoU-innsatsen ikke inkluderer provenytab fra SkatteFUNN-ordningen). Inkludert SkatteFUNN antas offentlig FoU-innsats å utgjøre 0,96 prosent av BNP i 2025. Da BNP fluktuerer mye er det hensiktsmessig å vurdere offentlig FoU-innsats som andel av totalt statsbudsjett. Her er det en nedadgående trend siden 2017 og estimert offentlig FoU-innsats som andel av statsbudsjettet er i 2025 på samme nivå som i 2014.

Alle departementer har et sektoransvar for forskning for å dekke kunnskapsbehovene på egne ansvarsområder. Imidlertid er det hele syv departementer som bidrar med mindre enn én prosent av regjeringens samlede FoU-bevilgning i 2025 og åtte departementer tildeler én prosent eller mindre av departementets egen FoU-innsats gjennom Forskningsrådets nasjonale konkurransearenaer.

Styrets råd om at offentlig FoU-innsats bør utgjøre minst 1,2 prosent av BNP, samt at andelen som kanaliseres til forskningsmiljøene gjennom Forskningsrådets nasjonale konkurransearenaer bør være på 30 prosent, slik dette ble formulert i budsjettforslag 2026, opprettholdes i budsjettforslag 2027.

Forskningsrådets overordnede råd gjelder for hele forskningssektoren og peker på temaer og utfordringer der prioritering av forskning og innovasjon anses å være sentralt. Det legges vekt på konkrete råd om hva som bør prioriteres framover for å håndtere et endret og mer komplekst utfordringsbilde, bl.a. drøftet i styrets seminarer gjennom våren. Endringene kommer raskt og virkningene av disse er vanskelige å overskue.

Forskningsrådets råd vil først og fremst være å styrke forskningssystemets evne til å levere kunnskap og løsninger som samfunnet trenger for å håndtere utfordringer, gjennom opptrapping av innsatsen på utvalgte områder og forutsigbarhet i den samlede finansieringen. For at de raske endringene skal kunne møtes med kunnskap må forskningssystemet være fleksibelt og det må legges til rette for samarbeid på tvers av fag, sektorer, politikk og forvaltning.

**Forberedelse /
prosess**

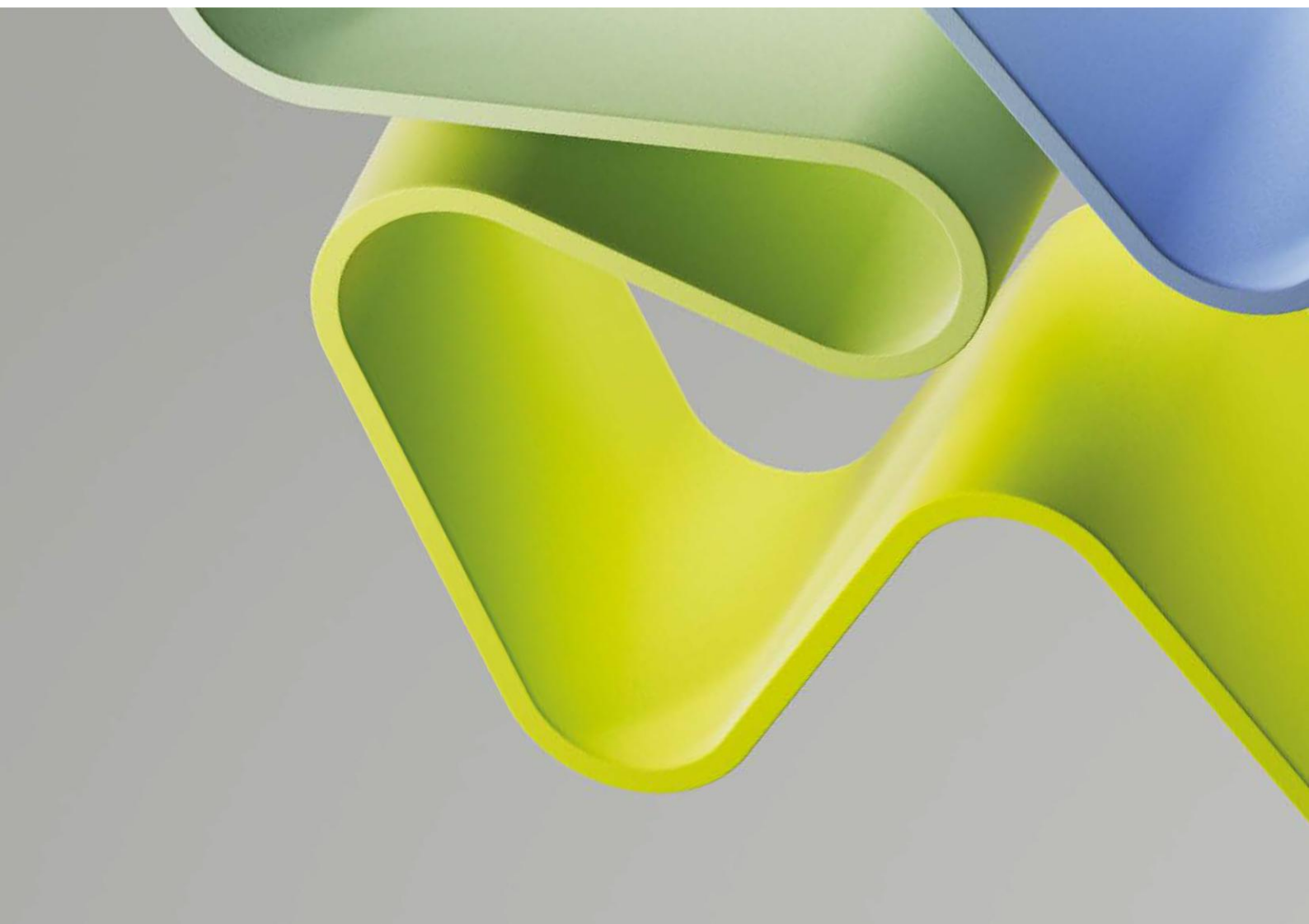
Administrasjonen har utviklet saken på grunnlag av styrets diskusjon 23. april.

Videre saksgang

Forskningsrådets budsjettforslag 2027 del I legges til grunn for utvikling av budsjettforslag 2027 del II, inkl. konkrete satsingsforslag overfor departementene, som oversendes departementene innen 1. november.

Budsjettforslag 2027

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027	5
Nye utfordringer må møtes med ny kunnskap	5
Innsats mot klimaendringer og naturkriser	6
Sikkerhet, samarbeid og demokrati	7
Konkurransekraft og verdiskaping	8
Fellesskap og velferd	9

Forord

Forskningsrådets budsjettforslag skal bidra til helhet i forskningspolitikken og er vårt viktigste formelle råd til Regjering og Storting om hvordan forskningsinnsatsen bør prioriteres og innrettes for å ivareta samfunnets kunnskapsbehov, bidra til verdiskaping og sikre høy kvalitet og tilstrekkelig kapasitet i forskningssystemet.

Forskningsrådets budsjettforslag 2027 er utformet med to deler:

- I. Et overordnet og uavhengig råd med forslag til volum og innretning på offentlig FoU-innsats i 2027 og fremover med utgangspunkt i kunnskapsbehov som er særlig aktualisert siste år.
- II. Departementsvise budsjettforslag for 2027 med konkrete forslag til forsknings- og innovasjonssatsinger.

Del II av budsjettforslaget oversendes til departementene innen 1. november 2025.

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027

Innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2027

Nye utfordringer må møtes med ny kunnskap

Forskningsrådet legger i dette forslaget til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet for 2027 til grunn et utfordringsbilde som har utviklet seg raskt de siste årene, blant annet knyttet til nasjonal sikkerhet, og hvor forskning og innovasjon spiller en viktig rolle. Budsjettforslaget 2027 fremmer klare prioriteringer, der de mest påtrengende elementene i utfordringsbildet for Norge løftes fram. Perspektivmeldingen (2024) og Stortingsmeldingen om forskningssystemet (2024-2025) danner et viktig bakteppe for dette innspillet, som vil detaljeres ytterligere i budsjettforslag 2027 overfor departementene. Der vil det fremmes forslag til konkrete satsinger som følger opp prioriteringer i dette dokumentet og som ivaretar departementenes sektoransvar for forskning. Forskningsrådets rådgiving om realisering av mål og prioriteringer i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er godt dekket i innspillet til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet 2026, som ble oversendt departementene høsten 2024.

Forskningens verdi for samfunnsutviklingen

Forskning utvider grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Vitenskapelig kvalitet, akademisk frihet og ytringsfrihet er også selve fundamentet for fri og uavhengig forskning og en av grunnplankene i demokratiet. For at forskningen skal komme til anvendelse til beste for samfunnet må kunnskapen tas i bruk i alle samfunnssektorer. Dette forutsetter at samfunnet har tillit til forskningen, at det er en velutviklet kunnskaps- og samhandlingskultur og et strategisk lederskap. Det norske forskningssystemet må være dimensjonert til å støtte alle samfunnssektorer med nødvendig kompetanse og kapasitet til å møte utfordringene og å dra nytte av muligheter som oppstår. Innsatsen for å fremme høy kvalitet og tilrettelegge for kunnskapsgjennombrudd i alle deler av forsknings- og innovasjonskjeden må styrkes, og det må være en hensiktsmessig balanse mellom grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon, samt mellom fag og tema. Norske forskningsaktører må sikres vilkår som gjør dem attraktive i møte med økt internasjonal konkurranse om forskertalenter og erfarne forskere. Det må tilrettelegges for at norske forskningsmiljøer hevder seg i forskningsfronten, ikke minst for at norske forskere skal kunne samarbeide med fremragende forskere i andre land.

De siste årene har betydningen av forskning og innovasjon for velferd, verdiskaping, konkurransekraft og sikkerhet blitt understreket i flere sentrale dokumenter. Dette gjelder særlig Langtidsplanen for forsvarssektoren, Totalberedskapskommisjonens og Helsepersonellkommisjonens rapporter samt tre rapporter fra EU om europeisk integrasjon, om Europas konkurransekraft samt anbefalinger for siste periode av Horisont Europa, kjent som hhv. Letta¹-, Draghi²- og Heitor³-rapportene. Rapportene fra EU samt OECDs ministererklæring om forskning og innovasjon⁴ begrunner behovet for en tydeligere politisk retning i forskningspolitikken, økt og langsiktig finansiering samt mekanismer for raskere bruk av forskning. En transformativ forskningsagenda med sterkere kobling av forsknings- og innovasjonspolitikk og øvrig sektorpolitikk er en slik mekanisme. Videreutvikling av policy-instrumenter, som samfunnsoppdrag, og økt vektlegging av samskaping og brukermedvirkning blir viktig for å møte komplekse samfunnsutfordringer.

Behov for endrede prioriteringer

Raske og store skift i utfordringsbildet vil også måtte medføre endringer i forskningssystemet og i et bredere kunnskapssystem. Når kriser oppstår, vil Forskningsrådet være en sentral aktør for å

¹ Enrico Letta: Much more than a market

² Mario Draghi: The future of European competitiveness

³ Manuel Heitor: Align, act, accelerate

⁴ Declaration on Transformative Science, Technology and Innovation Policies for a Sustainable and Inclusive Future

mobilisere og sammenstille kunnskap, kompetanse og kapasitet som allerede finnes i forsknings-systemet; avverge svikt i forsknings- og innovasjonssystemet; tilrettelegge for økt innsats og eventuell endret innretning for å få fram ny kunnskap; samt sikre godt samarbeid med andre aktører. Mindre forutsigbarhet fordrer større fleksibilitet i tildelingene av midler til forskning både fra departementenes og Forskningsrådets side. I møte med kriser vil det være avgjørende å kunne disponere FoU-budsjettet effektivt slik at midlene kan settes i arbeid på områder der behovene er størst. For å møte en krisesituasjon må man derfor på forhånd ha etablert mekanismer for effektivt å omprioritere eller oppprioritere forskningsmidlene⁵.

Offentlig FoU-innsats må økes

Forskningsrådet opprettholder rådet fra tidligere års budsjettforslag om at offentlige FoU-investeringer må økes til minst 1,2 prosent av BNP. Veksten anses nødvendig for å møte presserende utfordringer knyttet til klimatiltak og -tilpasning, miljø og biologisk mangfold samt nasjonalt forsvar; stimulere til et mer FoU-intensivt næringsliv, bl.a. ved økt kommersialisering fra forskning; bidra til forskningsbasert omstilling og verdiskaping i privat og offentlig sektor samt videreutvikle og integrere forsknings-systemet bedre i samfunnet. En styrket FoU-innsats vil bidra til effektivitet og bedre løsninger i alle samfunnssektorer og er derfor ikke i strid med målet om økte investeringer i forsvarssektoren eller innenfor andre områder. Både Finland og Sverige har innenfor det samme sikkerhetspolitiske utfordringsbildet vedtatt storstilte offentlige satsninger på forskning og innovasjon som begrunnes i behov for bærekraftig økonomisk vekst, verdiskaping og konkurransekraft. Utviklingstrekk i USAs forskningspolitikk reduserer amerikansk forskningsinnsats på felt av stor betydning for Norge, bl.a. innenfor helse, klima- og polarforskning. Dette har betydning for hvordan Norge må prioritere i forskningspolitikken, ikke minst for å sikre at det samles data på felt der amerikanske institusjoner ikke lenger tildeles midler til å videreføre datatidsserier eller for å sikre tilgang til eksisterende data. En viktig oppgave for Forskningsrådet framover blir å tilrettelegge for et godt samspill mellom norske FoU-investeringer og EUs kommende rammeprogram for forskning og innovasjon. Større endringer i det 10. rammeprogrammet vil måtte reflekteres i Forskningsrådets prioriteringer, for at samlet innsats skal gi størst mulig ønsket effekt. Arbeidet for å styrke det europeiske forskningssamarbeidet blir enda viktigere i lys av økt press på demokratiske verdier og nedgang i tilliten til forskningen.

Styrke nasjonale konkurransearenaer

Forskningsrådet skal øke verdien av samfunnets investeringer i forskning og være en drivkraft for utvikling av ny kunnskap. Forskningsrådets andel av den offentlige forskningsfinansieringen har over tid gått ned fra om lag 26 prosent i perioden 2011-2019 til 23 prosent i 2024. Med vekst i de generelle FoU-budsjettene bør andelen av de offentlige midlene som kanaliseres gjennom Forskningsrådets og konkurransearenaer over tid økes til 30 prosent. Tildelinger til forskning gjennom Forskningsrådet vil sikre høy kvalitet og at forskningspolitiske prioriteringer kan iverksettes raskt og på en hensiktsmessig måte, for eksempel ved å sikre kunnskap i kriser. Stortingsmeldingen om forskningssystemet peker på at et sterkt og uavhengig Forskningsråd er viktig for å løfte kvalitet og relevans i forskningen og for å videreutvikle FoU-systemet, blant annet gjennom nasjonale konkurransearenaer.

Under omtales kunnskapsbehov knyttet til temaer med utgangspunkt i et oppdatert utfordringsbilde. En forutsetning for å lykkes med satsingene, er å sikre et løft til banebrytende forskning og innovasjon gjennom nasjonale konkurransearenaer samt å styrke innsatsen på konvergerende og framvoksende teknologier. Til dette ligger også at investeringene i forskningsinfrastruktur, spesielt økt tungregne-kapasitet, må trappes opp og at deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid må styrkes.

Innsats mot klimaendringer og naturkriser

Målsettingen i Parisavtalen om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader over førindustrielt nivå kan trolig ikke lenger nås uten at det tas grep for å raskt redusere utslipp av klimagasser i atmosfæren. I 2024 passerte global gjennomsnittlig oppvarming 1,4 grader og økningen i 2023 og

⁵ Jf. Stortingsmeldingen om forskningssystemet, kap. 1.4.5

2024 er den største som er målt siden 1850-tallet, med månedlige temperaturrekorder i 15 påfølgende måneder fra juni 2023 til august 2024⁶. Dette ventes å intensivere ekstremvær som tørke og skogbranner, ekstremt regn og oversvømmelser, med følger for sykdomsutbrudd, dødsfall samt store folkeforflytninger når livsgrunnlaget forvitrer i klimasårbare områder. Klimaendringer vil også akselerere landdegraderingsprosesser som fører til ørkenspredning og tap av dyrkbar mark. I Norge vil klimaendringene gi mildere vintre og våtere somre, noe som kan endre forutsetningene for bl.a. matproduksjonen fra hav og land. Mer ekstremnedbør, med hyppigere og kraftigere regn, vil øke risikoen for oversvømmelser, erosjon og jordskred. Dette vil bl.a. ha stor betydning for hvor det kan bygges boliger, veier og annen infrastruktur.

Klimaendringer, forurensing til jord, luft og vann, ødeleggelse av habitater (samt overfiske, monokultur og dårlig forvaltning) og spredning av fremmede arter fører til tap av biodiversitet. Dette innebærer reduksjon av antall arter, artsmangfoldet og genetisk variasjon innenfor og på tvers av økosystemer. Det er en reell risiko for at den pågående naturkrisen fører til kollaps av økosystemer som er avgjørende for matproduksjon, fremstilling av medisiner og for naturens evne til å levere økosystem-tjenester som ren luft, rent vann og produktive hav- og landområder. Hele 28 prosent av kjente arters overlevelse er truet⁷ og mange flere arter er sårbare.

Det er behov for forskning som gir kunnskap om klimaomstilling og klimatilpasning. Slik forskning må styrkes for at utslipp til luft, hav og land skal reduseres kraftig. Tiltak for å ivareta naturmangfold samt sikre produktive og sunne hav og landområder må iverksettes i vesentlig større monn enn i dag. Det må kuttes i utslipp fra industri, transport og energiproduksjon ved å bruke renere teknologier og energieffektivisering, noe som kan gi opphav til nye grønne produkter og tjenester med internasjonalt potensiale. Investeringer i, og bruk av, fornybare energikilder må vesentlig opp og det må utvikles og implementeres teknologi og rammebetingelser for lavutslipp, klimagassfangst og -lagring og som også bidrar til grønn næringsutvikling. Ny kunnskap og teknologi for utvikling av effektive gjenbruks- og resirkuleringstiltak kan dempe presset på arealer og naturressurser. Det trengs mer innsikt i hvordan naturbaserte løsninger og klimatiltak, som gjenåpning av vassdrag og flomsletter, kan implementeres for å gi vern mot skader fra kraftig nedbør og oversvømmelser. Norge må arbeide aktivt for å styrke internasjonalt samarbeid om forskning og innovasjon på klima- og miljøfeltet.

Forskningsrådet vil vektlegge følgende prioriteringer ved vekst i forskningsinnsatsen:

- Forskning, teknologi og innovasjon for utslippsreduksjon samt fangst og lagring av klimagasser.
- Forskning og innovasjon for rettferdig samfunnsomstilling og klimatilpassing.
- Forskning på biomangfold og tiltak for å reversere naturkrisen.

Sikkerhet, samarbeid og demokrati

De siste årene har kriger og væpnede konflikter mellom stater økt i omfang. Trussel- og risikobildet mot Norge og norske interesser blir stadig mer sammensatt og går på tvers av sektorer og samfunns-områder. Ikke minst har den geopolitiske rivaliseringen i Arktis økt betydelig, noe som bør ha implikasjoner for forskningsinnsatsen. Det er et uttalt mål for forsvarspolitikken å styrke Norges evne til å ivareta nasjonal sikkerhet og integritet av landets grenser til havs og på land. Dette øker den gjensidige avhengigheten mellom sivile og militære aktører og krever tiltak for økt sikkerhet og bedre beredskap på tvers av sektorer. I rapportene fra Forsvarskommisjonen⁸ og Totalberedskaps-kommisjonen⁹ understrekes det at arbeidet med totalforsvar og samfunnets motstandskraft bør styrkes. Det må gjøres en kartlegging av behovene og den nasjonale kompetansebasen for å bedre nasjonal sikkerhet og beredskap må styrkes. Det etterlyses kunnskapsløft i hver sektor samt en

⁶ Berkeley Earth: Global temperature report for 2024

⁷ UN: The Sustainable Development Goals Report 2024

⁸ Forsvarskommisjonen

⁹ Totalberedskapskommisjonen

målrettet og helhetlig tilnærming. Et kritisk tidsperspektiv knyttet til den sikkerhetspolitiske utviklingen tilsier at dette bør skje raskt. Langtidsplanen for forsvarssektoren peker også på behovet for "en nedbygging av barrierer mellom militær og sivil sektor, slik at aktørene finner sammen og drar nytte av hverandre". Stortingsmeldingen om forskningssystemet påpeker det samme.

Tillit mellom nasjoner og internasjonal samhandling er avgjørende for å kunne løse bærekraftsutfordringene, ikke minst på klimafeltet, i bekjempelsen av global fattigdom og for å sikre markeder for internasjonal handel fungerer godt. Det multilaterale samarbeidet gjennom FN, Verdens helseorganisasjons COVAX-samarbeid og EU, m.fl., var avgjørende for å bekjempe koronapandemien. Utsiktene til de-globalisering og forvitring av globale verdikjeder vil svekke global beredskap i møte med kriser, samt at næringsliv og økonomi vil bli skadelidende. Dette vil utgjøre en betydelig risiko for enkeltlands evne til å håndtere kommende kriser. Samtidig vil evnen til å gjenoppbygge samfunnet etter at krisene er over, svekkes. Innsats på samfunnssikkerhet og beredskap må fremover håndtere større usikkerhet knyttet til internasjonalt samarbeid.

Når stormaktene i mindre grad slutter opp om internasjonale institusjoner og multilaterale avtaler, utfordrer det folkerettslige prinsipper, noe som er særlig kritisk for små stater som Norge. Verden synes å være på vei inn i en tid med økt bilateralisme, hvor populisme og proteksjonisme er i frammarsj. Demokratiske land utsettes i økende grad for desinformasjonskampanjer, falske nyheter og «alternative fakta» med det formål å øke polarisering og svekke samholdet mellom ulike samfunnsgrupper. Det er avgjørende at det bygges opp motstand mot påvirkning fra land og organisasjoner som har som mål å underminere samholdet og tilliten vi har til hverandre som borgere, og tilliten til myndigheter og offentlige institusjoner. Dette krever tiltak for å sikre levende og deltakende demokratier. Et velfungerende demokrati forutsetter også at forskningen er fri og uavhengig. I Forskningsrådets undersøkelser om befolkningens tillit til forskning fremgår det av halvparten av respondentene er bekymret for at utenlandsk desinformasjon og propaganda påvirker tilliten til forskning negativt¹⁰. Innbyggerundersøkelsen 2024¹¹ viser nedgang i nordmenns tillit til institusjoner og politikere og lavere tilfredshet med offentlige tjenester samt at innbyggere vurderer mulighetene for medvirkning som lav. Medvirkning er ett av få områder der Norge skårer lavt sammenlignet med andre OECD-land.

Forskningsrådet vil vektlegge følgende prioriteringer ved vekst i forskningsinnsatsen:

- Forskning og teknologiutvikling for nasjonal sikkerhet og beredskap og bedre kobling av sivil og militær forsknings- og innovasjonsinnsats for raskt å øke FoU-kapasiteten og forsvarsevnen.
- Internasjonalt forskningssamarbeid gjennom EU, både rammeprogrammet og andre deler av EU-kommisjonens arenaer som styrker internasjonalt samarbeid om sikkerhet og beredskap, samt økt forsknings- og innovasjonssamarbeid innenfor Norden.
- Forskning og innovasjon for fremme av fred, rettferdighet, økt demokratisk deltakelse, medvirkning og medbestemmelse.

Konkurranseskraft og verdiskaping

I Draghi-rapporten om Europas konkurranseskraft pekes det på at Europa sakker akterut for stormaktene Kina og USA. En sentral utfordring er at Europa er for dårlig til å frembringe og holde på avanserte teknologier i Europa. Det er store barrierer i kjeden fra innovasjon til kommersialisering, og det pekes på at mellom 2008-2021 flyttet 30 prosent av europeiske teknologibedrifter i oppstartsfasen hovedkvarteret sitt ut av Europa, først og fremst til USA, grunnet enklere tilgang på kapital og at det er vesentlig enklere å oppskalere. Europa får ikke frem banebrytende teknologier og nye vekstmotorer, og de største bedriftene er i etablerte næringer som energi og transport. Europas og Norges største industribedrifter er likevel viktige for produksjonskapasitet, regional suverenitet og konkurranseskraft

¹⁰ Årlige undersøkelser som gjennomføres av Verian på oppdrag av Forskningsrådet. Rapport for 2024 offentliggjøres i uke 22 og denne fotnoten vil da oppdateres.

¹¹ Innbyggerundersøkelsen 2024: Nedgang i tillit og tilfredshet | DFØ

på så vel etablerte som fremvoksende områder. Draghi-rapporten vektlegger at forskning, innovasjon og bedre rammebetingelser for kapitaltilgang og for grønn omstilling er avgjørende for å få fart på verdiskaping i europeisk næringsliv, og peker spesielt på rollen ny teknologi, fremragende forskning og verdens-ledende forskningsmiljøer spiller for utvikling av nytt, innovativt næringsliv.

Det fleste av utfordringene for det europeiske næringslivet som omtales i Draghi-rapporten er også gyldige for Norge, jf. Abelias omstillingsbarometer¹². Norsk næringsliv står overfor en rekke utfordringer for å kunne være konkurransedyktige i internasjonale markeder. Norge er sterkt avhengig av velfungerende internasjonale markeder for eksport av varer, spesielt av fisk, olje og gass, og tollmurer kan gjøre norske varer dyrere og mindre konkurransedyktige. Også importvarer kan bli vesentlig dyrere og gi høyere priser på varer og tjenester i Norge, noe som kan påvirke forbrukernes kjøpekraft og øke inflasjonen. Kombinasjonen av redusert eksport og høyere importpriser kan føre til lavere økonomisk aktivitet og potensielt tap av arbeidsplasser og verdiskaping, spesielt i eksport-orienterte sektorer. Norge er i hovedsak en råvareproduserende nasjon og en større diversifisering av næringslivet vil gjøre økonomien mindre sårbar for store omskiftninger i internasjonal handel. Norge besitter viktige ressurser som etterspørres globalt, blant annet rike forekomster av metaller og mineraler, som er viktige for næringslivets konkurransekraft og som vil kunne bidra til europeisk selvforsyning. Norske bedrifter må holde tritt med utviklingen og nyttiggjøre seg innovasjoner for å forbli konkurransedyktige. Rask teknologisk utvikling krever kontinuerlig investering i digitalisering og kompetanse i tillegg til forskning på bærekraft i vid forstand. Overgangen til en grønn, digital økonomi krever betydelige investeringer og omstilling i mange bransjer, og gir store muligheter for innovasjon, næringsutvikling og nye markeder. Tjenesteandelen av verdiskapingen, også i etablerte næringer og bedrifter, er økende og i stor grad drevet fram av mulighetene i digitalisering og ulike digitale teknologier. Det må legges til rette for nyskaping og entreprenørskap basert på forskning, og et godt samspill mellom virkemiddelaktørene som Forskningsrådet, SIVA og Innovasjon Norge, m.fl., er sentralt for å lykkes med dette.

Norge har en økonomi med en stor eksportandel som er lite diversifisert, noe som gjør at inntekter i liten grad er stabile og forutsigbare grunnet store variasjoner i pris på råvarer, valutakurssvingninger og eksport- versus importverdi, mv. Det er behov for oppdatert kunnskap om hvilke endringer som trengs i rammevilkårene for å fremme næringsetablering og oppskalering innenfor mange næringsområder, spesielt for FoU-intensive næringer. Det må sikres et løft i kompetanse og rekruttering til næringslivet, spesielt knyttet til nye teknologier, for å sikre grønn og digital omstilling. Ikke minst trengs det økt tilgang på risikovillig kapital for å styrke verdiskaping i det fremvoksende næringslivet.

Forskningsrådet vil vektlegge følgende prioriteringer ved vekst i forskningsinnsatsen:

- Muliggjørende og industrielle teknologier, spesielt knyttet til KI og kvanteteknologi.
- Kompetanseheving og doktorgradsutdanning for næringslivet, spesielt innenfor teknologi.
- Styrke samspillet mellom banebrytende forskningsmiljøer og næringslivet gjennom økt mobilitet mellom sektorer, samlokalisering og virkemidler for å redusere avstand fra forskningsmessig gjennombrudd til kommersialisering.

Felleskap og velferd

Felleskap er sentralt for individers helse og samfunnets velferd og bærekraft. Deltakelse i, og opplevelse av, fellesskap påvirkes av mange faktorer som sosioøkonomisk status, helse, mv. Forskning på gjenstridige utfordringer knyttet til økende utenforskap og fattigdom mv. er viktig for å utvikle gode og effektive avbøtende tiltak. Det norske velferdssamfunnet bidrar til å redusere økonomisk usikkerhet og skape et mer rettferdig samfunn gjennom universelle rettigheter, bl.a. ved å sikre tilgang til utdanning og til helsetjenester for alle. Velferdsordningene bidrar også til å fremme likestilling og inkludering. Dette er sentrale verdier for Norge og viktig for at alle som bor i landet skal ha mulighet til å utvikle sitt potensiale og ha gode liv. I tillegg til velferdsgoder skal det offentlige bl.a.

¹² Omstillingsbarometeret 2024, Abelia

sikre ivaretagelse av sikkerhet, lov og orden gjennom forsvar, politi og rettsvesen, utvikling og vedlikehold av viktig infrastruktur for transport og kommunikasjon, og å tilrettelegge for bærekraftig forvaltning av ressurser og arealer.

Det er avgjørende å sikre at framtidens velferdssamfunn er bærekraftig og at offentlige utgifter balanseres mot inntektene, ikke minst for å sikre fortsatt oppslutning om den norske samfunnsmodellen. Ifølge SSBs befolkningsframskrivninger for 2024¹³ vil den norske befolkningen øke fra rundt 5,5 millioner i dag til 6 millioner i 2040. Fødselsoverskuddet blir mindre hvert år fra 2030 som følge av at de store etterkrigskullene når en høy alder, noe som innebærer at det framover blir mange flere eldre i Norge. Den demografiske forskyvingen mot en eldre befolkning tilsier at stadig flere nordmenn vil trenge helse- og omsorgstjenester. Dette stiller store krav til tjenestenes kvalitet og effektivitet.

For å sikre at privat og offentlig sektor har tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft framover, må flere av de som i dag står utenfor arbeidsliv og utdanning inn i jobb, samtidig som ressursinnsatsen per bruker av offentlige tjenester må betydelig ned. Det er allerede en personellkrise i helsesektoren, jf. helsepersonellkommisjonens rapport fra 2023, og kostnadene til helse, omsorg og trygdeutbetalinger, herunder også pensjon, øker voldsomt. Dette legger betydelig press på norsk økonomi og gjør det nødvendig å evaluere hvordan de ulike velferdsordningene fungerer, om de er treffsikre, hvorvidt det er negative virkninger, og om ordningene er kostnadseffektivt innrettet og organisert.

Beredskap mot og håndtering av kriser er en sentral oppgave for offentlig sektor som det må planlegges for i normaltider. Her har forskningssektoren en særlig viktig rolle i å få fram relevant eksisterende kunnskap, samarbeide for å fremskaffe ny kunnskap for å løse krisen og evaluere tiltak som iverksettes for å avbøte negative effekter. Det foreligger mye kunnskap fra Norges og andre lands håndtering av finanskrisen i 2008 og koronapandemien i 2019-2022, som kan bidra til bedre beredskap for kommende kriser. Men denne kunnskapen må implementeres i strukturer og retningslinjer før neste krise rammer.

Ivaretagelse av offentlig sektors mange oppgaver krever god koordinering mellom ulike sektorer, myndighetsorgan, etater og styringsnivåer. Kommunene spiller en viktig rolle som leverandører av velferdstjenester, som samfunnsutvikler og som myndighetsutøver. Innovasjoner som bidrar til kostnadseffektive og gode tjenester i kommunesektoren vil ha stor betydning for å redusere kostnadene i offentlig sektor. Offentlige anskaffelser utgjør om lag 780 mrd. kroner i 2023¹⁴ og trenden tilsier at volumet vil øke kraftig framover. Økt bruk av innovative, førkommersielle anskaffelser vil være et viktig verktøy for å styrke offentlig sektors innovasjonsevne, samtidig som det vil gjøre offentlig sektor til en krevende kunde som bidrar til utvikling av norsk forskning og til omstilling av næringslivet. Dette vil kreve en tydeligere strategisk kunnskapsledelse og utvikling av en ambisiøs innovasjonskultur i alle deler av offentlig sektor.

Forskningsrådet vil vektlegge følgende prioriteringer ved vekst i forskningsinnsatsen:

- Forskning og innovasjon for og med offentlig sektor, spesielt knyttet til økt digitalisering av tjenester som i dag krever store menneskelige og økonomiske ressurser, samt arenaer for eksperimentering, testing og demonstrasjon for innovasjoner i offentlig sektor.
- Kompetanseheving og doktorgradsutdanning for offentlig sektor, spesielt innenfor teknologi.
- Kunnskap om kriser og integrering av forskning i samfunnets beredskapsplaner.

¹³ Vi blir flere, men også eldre – SSB

¹⁴ Utgifter til offentlige innkjøp | DFØ

Norges forskningsråd

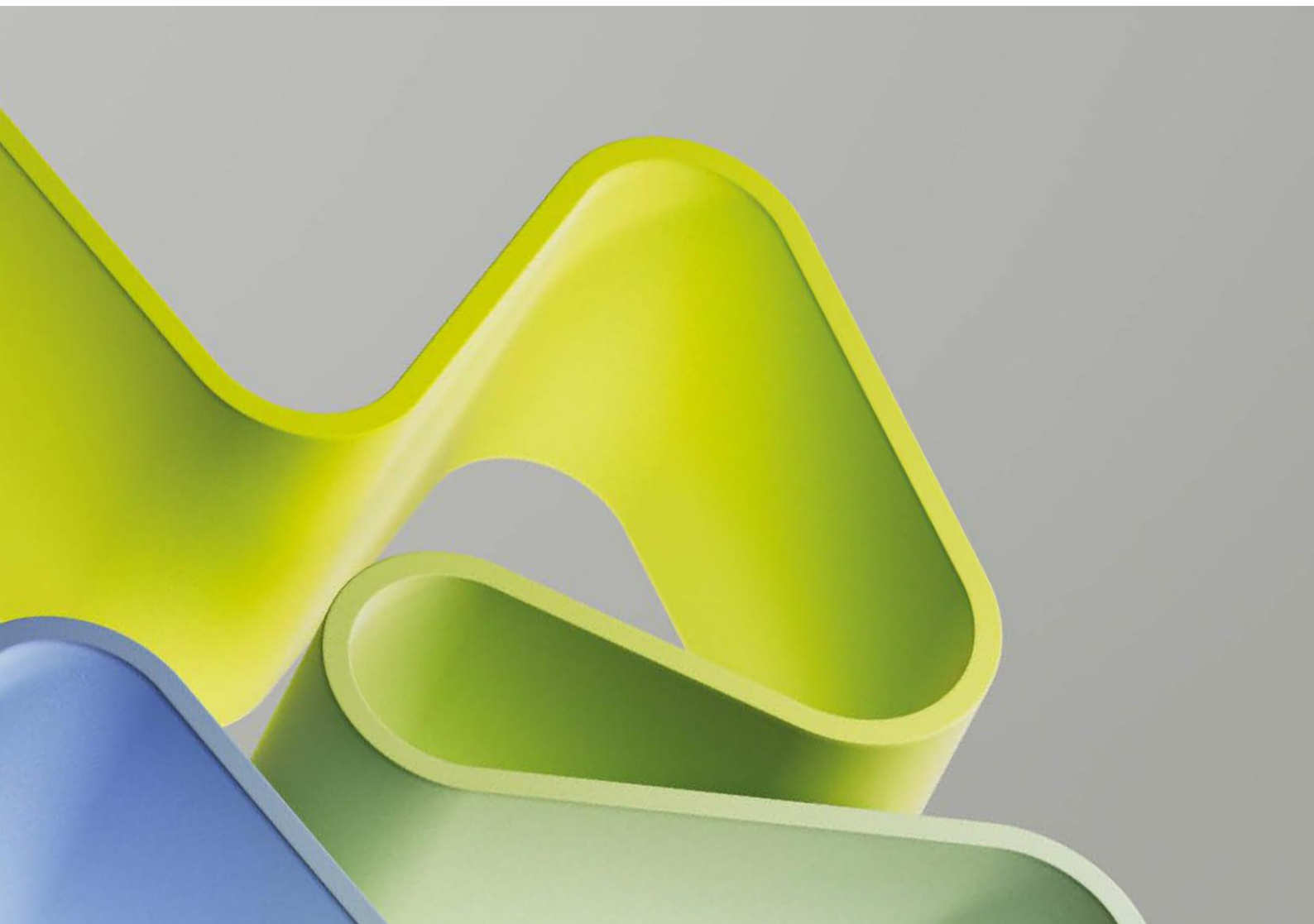
Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

ISBN 978-82-12-[fyll ut (xxxxx-x)] (pdf)

Sak S 46/25

1. Tertialrapport 2025

Til
Styret

Ansvarlig Direktør
Tove K.Stølen

Saksbehandler

Vedlegg
1.Tertialrapport 2025
u.off.14.1

Fra
Administrerende direktør

**Forslag til
vedtak**

Styret tar 1. tertialrapport 2025 til etterretning.

Bakgrunn

Hvert tertial mottar styret resultater fra utvalgte områder gjennom tertialrapporten. Rapporteringen er knyttet til virksomhetsrisikoer og Kunnskapsdepartementets krav til styring og kontroll, slik de er formulert i tildelingsbrevet fra departementet. Rapportering på Forskningsrådets strategi skjer gjennom enkeltsaker til styret.

Forskningsrådet gjennomfører årlig en vurdering av virksomhetsrisikoer, og årets vurdering ble gjennomført i april 2025. Ingen av risikoene er klassifisert som svært høy, de fleste vurderes som moderate og noen få som høy. I vedlegg 1 i tertialrapporten er dette beskrevet mer i detalj.

De fleste tallene er pr 1. tertial. For tilskudds- og driftsregnskapet presenteres tall per 1. kvartal, ettersom tertialtallene fortsatt er under utarbeidelse.

**Hvorfor saken
fremmes til
dette møtet**

Saken legges frem for å gi Styret en oversikt over Forskningsrådets utvikling på utvalgte områder siden årsskiftet.

Hovedpunkter

Tilskuddsregnskapet følges tett og ligger litt under forventet nivå ved utgangen av 1. kvartal. Dette skyldes i hovedsak forsinkelser knyttet til overgangen til ny budsjettmodell og tekniske utfordringer, som forventes løst i løpet av første halvår. Utbetalingsgraden er 43 %, mot et estimat på 49 %. Gitt bruttobudsjetteringen er det avgjørende at utbetalingene holdes innenfor årets finansiering, og det er etablert en ramme på inntil 500 mill. kroner for å håndtere eventuelle avvik. Foreløpig er ingen kap.post i fare for å ha for høye utbetalinger. I vedlegg 2 i tertialrapporten er dette detaljert ut noe mer.

Driftsregnskapet følges tett, og fremdriften vurderes som akseptabel per 1. kvartal, med forbruk på henholdsvis 23 % og 17 % av totalbudsjettet for 01-posten og 21-posten. 21-posten er ny, og knyttet til overgangen til bruttobudsjettering. Den benyttes til øremerkede oppdrag. Det er avgjørende å opprettholde planlagt forbruk gjennom året for å unngå at overføringer overskrider 5 % ved årsslutt. Overføringen fra 2024, tilsvarende 9 %, bidrar til et ekstra høyt aktivitetsnivå i 2025. En del av overføringene er øremerket spesifikke oppdrag, mens resten benyttes til å styrke pågående prosjekter og aktiviteter. Konsulentbruken ligger noe over fastsatt måltall (9% som er gjennomsnittet i staten), primært på grunn av høy digitaliseringsaktivitet. Det vil vurderes tiltak for å redusere konsulentbruken, blant annet ansettelser, men dette må balanseres mot bemanningsmålene for å sikre at vi ikke binder opp for stor del av bevilgningen i årsverk. I vedlegg 3 i tertialrapporten er dette detaljert ut noe mer.

På organisasjonsnivå kjennetegnes **arbeidsmiljøet** av høyt engasjement (målt gjennom pulsmåling pr. 1. tertial) og lav turnover, noe som tyder på god trivsel og stabilitet. Det er imidlertid variasjon innad i organisasjonen, hvor enkelte avdelinger har lavere skår enn andre.

Utfordringene er forskjellige, noe som krever ulike tilpassede tiltak. Ansattes opplevelse av interninformasjon, som er en viktig faktor for trivsel, ligger noe under fastsatt mål, men har vist en positiv utvikling. Fortsatt oppmerksomhet på tilstrekkelig informasjon, er sentralt for å kunne styrke trivselen. I vedlegg 4 i tertialrapporten er resultater av pulsmålingen pr 1.tertial detaljert ut noe mer.

Sykefraværet på 4,2% er over det fastsatte målet på 3,8%, hvor korttidsfraværet utgjør den største delen. For å håndtere dette er det iverksatt tiltak for tettere oppfølging av fraværet. Det er ingen tydelig sammenheng mellom resultatene fra pulsmålingen og det totale sykefraværet.

Gjennom pulsmålingene er det identifisert et forbedringsbehov knyttet til ansattes ambassadørvilje, altså viljen til å anbefale Forskningsrådet som arbeidsplass. Resultatene på dette området er ikke tilfredsstillende, og vi må derfor undersøke nærmere hvorfor dette ligger lavt, til tross for at øvrige resultater er på nivå med sammenlignbare virksomheter. Vi skal gjennomføre en større medarbeiderundersøkelse høsten 2025. Den vil muligens kunne gi oss mer informasjon.

Det er et forbedringsbehov innen **kompetanseutvikling** hvor antall timer per ansatt ligger godt under måltallet på 75t i året. For Forskningsrådet er det viktig å sikre at ansatte gjennomfører nødvendig faglig utvikling, både for å opprettholde engasjement og gjennomføringsevne, samt for å styrke organisasjonens attraktivitet som arbeidsgiver.

Innen **informasjonssikkerhet og personvern** så vises det til vedlegg 5. Det er et ønske fra personvernombudet å møte Styret en gang i året. Det vil kunne være aktuelt i forbindelse med 3. tertial rapporteringen, siden Personvernombudets kartlegginger gjennomføres i løpet av denne perioden.

Oppfølgingen av **revisjonsanbefalingene** fra PWC har god progresjon innen habilitet, innsideinformasjon og varsling, og nærmer seg slutten. På områdene informasjonssikkerhet i iFront, anskaffelser og tilgangsstyring er handlingsplaner under utarbeidelse etter nylig behandling i Styret i april 2025. Riksrevisjonens revisjon av 2024-regnskapet pågår fortsatt og skal etter planen være ferdig 1. juni 2025. I vedlegg 6 i tertialrapporten er dette detaljert ut noe mer.

Endringsprosjektene viser god fremdrift samlet sett. Arbeidet med virkemiddelutvikling og nytt porteføljestyre følger plan. Disse prosjektene er sentrale for å sikre at Forskningsrådet i enda større grad tilpasser virkemidlene til samfunnsoppdraget og endrede behov i forsknings- og innovasjonssystemet. Overgangen til bruttobudsjettering fortsetter, og arbeidet skal etter planen avsluttes ved utgangen av 2025 etter ett fullt driftsår under nytt budsjettssystem. iFront-prosjektet har høy aktivitet, men er krevende for organisasjonen fordi det er behov for betydelige tilpasninger av arbeidsprosesser for å sikre gevinster både internt og eksternt. Det jobbes aktivt med å bygge forståelse og endringskapasitet i organisasjonen. Blant annet er det etablert et lederløp som samler alle ledere månedlig for å sikre god innføring. Prosjektet har høy prioritet og følges tett av ledelsen.

**Forberedelse /
prosess**

Rapporten er lagt frem for de tillitsvalgte i Samarbeidsutvalget 14.05.2025. I diskusjonen hadde fagforeningene særlig oppmerksomhet på hvilke tiltak som gjøres i oppfølging av pulsmålinger, sykefravær og bruk av kompetanseheving.

Resultatene fra pulsmålingen 1. tertial ble behandlet i Arbeidsmiljøutvalget 15.05.2025. I samme møte ble planleggingen av medarbeiderundersøkelsen høsten 2025 igangsatt.

Sak S 47/25

Endringer av fullmakter i Norges forskningsråd

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg:
Styret	Jesper Werdelin Simonsen	Marianne Randen	Forskningsrådets fullmaktsdokument

Fra
Administrerende direktør
Mari Sundli Tveit

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Styret godkjenner «Fullmakter i Norges forskningsråd» med de forslag til endringer som fremkom i møtet.

Kort bakgrunn	Forskningsrådets fullmaktsdokument foreslås endret for å få en mer effektiv saksbehandling, samtidig som søkere får raskere svar. Videre slik at porteføljestyrene skal slippe å få saker til avgjørelse der vedtak kan fattes med utgangspunkt i fastsatte prosedyrer og regler, og der porteføljestyrenes skjønn ikke har betydning for beslutningen. Fullmakt til å godkjenne regler for regelforankrede ordninger, endres i tråd med at disse ordningene er lagt til porteføljestyrene.
----------------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Forskningsrådet trenger til enhver tid et fullmaktsdokument som bidrar til en god og effektiv saksbehandling. For å effektivisere saksbehandlingen og klargjøre arbeidsfordelingen mellom administrasjon og porteføljestyrene trenger fullmaktsdokumentet noen endringer.
--	---

Hovedpunkter	Nedenfor er forslagene til endring i kulepunktene, mens begrunnelsen er gitt i teksten under kulepunktet. Endringsforslagene er innarbeidet i vedlagte dokument.
---------------------	--

Internasjonale utlysninger

- I internasjonale utlysninger hvor porteføljestyret har fastsatt budsjettrammen for utlysningen og den faglige vurderingen og rangeringen er gjort på en internasjonal arena, kan administrasjonen få tildelingsfullmakt.

For internasjonale utlysninger har prosessen med å få tildelt midlene vært for omfattende og usikker. Tidsaspektet er viktig i disse sakene siden saksbehandler kanskje sitter i tildelingsmøter med andre land, og man trenger å få rask avklaring av tildeling fra Forskningsrådets side for at prosessen skal kunne gå videre for alle deltakerlandene. Det virker unødig å måtte gå tilbake til porteføljestyreleder eller porteføljestyret for at de skal fatte vedtak, når det er snakk om å godkjenne en rangering som internasjonale eksperter har vært med å sette ut ifra en faglig vurdering av søknader, når porteføljestyret på forhånd har godkjent den totale rammen, og kriteriene som ligger til grunn. Det vil slik sett være lite faglig skjønn porteføljestyret kan utøve i disse sakene. I internasjonale utlysninger hvor porteføljestyret har fastsatt budsjettrammen for utlysningen og den faglige vurderingen og rangeringen er

gjort på en internasjonal arena, foreslås det derfor at administrasjonen har tildelingsfullmakt.

Søknader utenfor utlysningens tema eller andre avgrensninger i utlysningen

- Innsendte søknader som er utenfor tematiske eller andre avgrensninger i utlysningen, eller når det ikke er midler igjen, avslås av administrasjonen.

Det har tidligere vært noe usikkerhet angående søknader som ligger utenfor utlysningens tema eller andre avgrensninger i utlysningen, og om disse kan avvises eller om de må avslås. Forskningsrådets eksterne klageutvalg har slått fast at disse sakene ikke kan avvises, men må avslås. Per i dag er det kun porteføljestyret som kan avslå slike søknader. Det er likevel ikke hensiktsmessig å gi søknadene en full behandling ved å hente inn fageksperter som skal vurdere dem, for deretter å sende dem til porteføljestyret for avslag. Det foreslås derfor at søknader som er utenfor temaet eller andre avgrensninger i utlysningen, eller det ikke er midler igjen for tildeling, avslås av administrasjonen. Dette vil effektivisere og forkorte søknadsbehandlingen betydelig, spesielt for utlysninger med løpende søknadsbehandling. Dette vil også lette porteføljestyrenes arbeidsmengde.

Klare avslag eller tildelinger uten rom for faglig skjønn

- I saker der porteføljestyret på forhånd har tatt en avgjørelse om prosess og faste karaktergrenser for avslag eller tildeling slik at det ikke er noe rom for faglig skjønn, foreslås avgjort av administrasjonen.

Også dette vil effektivisere og forkorte søknadsbehandlingen betydelig, spesielt for utlysninger med løpende søknadsbehandling.

Vedtak om prosjekter samfinansiert fra flere porteføljer

- For å sikre effektiv og transparent vedtaksprosess, skal vedtak om samfinansierte prosjekter fattes i bare ett porteføljestyre. Et avsnitt om samfinansierte prosjekter tas inn i fullmaktsdokumentet.

Det har tidligere vært noe usikkert hvordan saksgangen skal være i de tilfellene hvor prosjekter har vært finansiert av flere porteføljestyrer, og hvem som skal følge opp prosjektene i etterkant av tildelingen. I Forskningsrådets nye sakssystem vil et prosjekt kunne finansieres av flere porteføljestyrer samtidig, forutsatt at porteføljestyret bidro med midler i utlysningen. Prosjektet knyttes til midler fra finansieringslinjer som ligger under ulike porteføljestyrer i prognose- og budsjetteringsverktøyet. For å sikre effektiv og transparent vedtaksprosess, skal vedtak om samfinansierte prosjekter fattes i bare ett porteføljestyre. Normalt vil dette være det styret som bidrar med mest midler i utlysningen eller til det enkelte prosjektet. Dette bør så langt mulig fremkomme i vedtak om investeringsplanene. Unntaksvis kan et porteføljestyre med mindre finansielt bidrag fatte vedtak, dersom kompetanse- eller habilitetsgrunner tilsier det. Tilsvarende vil den avdelingen med

budsjettdisponeringsmyndighet (BDM) over den største andelen av tilskuddet signere tilskuddsbrevet og ha faglig oppfølgingsansvar for prosjektet.

Godkjenning av vilkår, regler og forutsetninger for regelforankrede tildelinger

- For å følge opp omleggingen av ansvaret for Forskningsrådets tildelinger, gis det porteføljestyret som har ansvar for en regelforankret tildeling fullmakt til å godkjenne vilkår, regler og forutsetninger for tildelingen.

Forskningsrådet har en kategori tildelinger som kalles regelforankrede. Disse kjennetegnes ved at tildelingen følger automatisk av at søkeren møter kravene i utlysningen og at det ikke er rom for faglig eller strategisk skjønn. Det må derfor foreligge et klart og entydig regelverk for den enkelte tildeling. I slike saker kan administrerende direktør gjøre tildelingen. Det er en forutsetning at regelverket ikke fastsettes av administrasjonen som skal foreta tildeling av til dels betydelige midler. Fram til 1.1.2024 lå de regelforankrede tildelingene formelt under styret. Dette reflekteres i fullmaktene ved at det kun er styret som kan godkjenne vilkår, regler og forutsetninger. I dette forslaget åpnes det opp for at porteføljestyrer som har ansvar for en regelforankret tildeling også kan godkjenne regelverket. I nåværende regler beskrives det hva regelverket må omfatte, i tillegg står det at styret skal godkjenne «Detaljerte vilkår». Det foreslås at ordet detaljert strykes, siden det likevel er klart hva som krever godkjenning.

Forberedelse / prosess

Administrasjonen har utviklet saken.

Videre saksgang

Administrasjonen implementerer nytt fullmaktsdokument ved å bearbeide rutiner for saksbehandlingen i Forskningsrådet.

Fullmakter i Norges forskningsråd

Innholdsfortegnelse

Hensikt med dokumentet	2
Fullmakter	2
Driftsbudsjett	2
Tilskuddsbudsjett.....	2
Tildelingsfullmakter	2
Andre fullmakter.....	5

Utarbeidet av: RÅDSAMFUNN	Fullmakter i Norges forskningsråd	Gyldig fra: 19.07.06
Dokumenteier: Omr. dir. INVRÅDDIAL		Sist revidert: 12.09.24
Godkjent av: Styret		Versjons nr. 5

Hensikt med dokumentet

Dette dokumentet gir en samlet oversikt over hovedprinsippene for delegasjon av beslutnings- og tildelingsfullmakter. Det omfatter både retten til å beslutte om det skal foretas en tildeling og retten til å gi avslag. Attestasjons- og anvisningsreglementet beskriver reglene for kontroll av budsjettmessig dekning for utbetalingen.

Dokumentet omhandler tildelingsfullmakter for driftsbudsjettet og tilskuddsbudsjettet. Fullmaktene gjelder hovedsakelig investeringsvirksomheten, men omhandler også enkelte beslutningsfullmakter knyttet til driften av styrene.

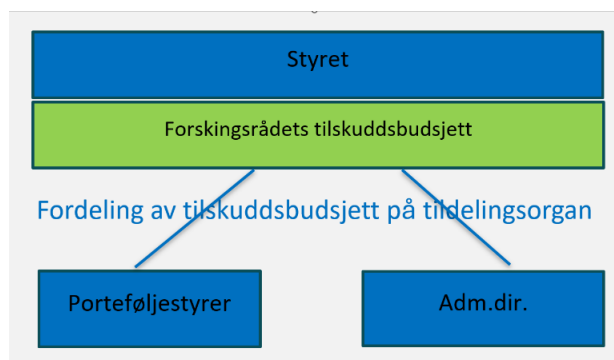
Fullmakter

Driftsbudsjett

Administrerende direktør er gitt beslutnings- og tildelingsfullmakt knyttet til alle kostnader på driftsbudsjettet, bortsett fra den delen som er knyttet til lønn for administrerende direktør (jmfør Forskningsrådets vedtekter). Innholdsmessig avgrensning og budsjettammer for tildelingsfullmakten er gitt gjennom Styrets vedtak av Forskningsrådets driftsbudsjett for det enkelte år.

Tilskuddsbudsjett

Styret skal normalt delegere beslutnings- og tildelingsfullmakten til porteføljestyrer. Porteføljestyret har beslutnings- og tildelingsfullmakt innenfor sitt ansvarsområde. Rammen for disse fullmaktene er gitt gjennom [Mandat for Forskningsrådets porteføljestyrer](#). Styret kan også delegere beslutnings- og tildelingsfullmakt til administrerende direktør. Innholdsmessig avgrensning og budsjettammer for tildelingsfullmaktene er gitt gjennom Styrets vedtak av Forskningsrådets tilskuddsbudsjett for det enkelte år.

Tildelingsfullmakter

Tildelingsfullmakt dreier seg om å fastsette hvem som kan beslutte at Forskningsrådet skal, eller ikke skal, kunne påta seg en økonomisk forpliktelse. Fullmakten omfatter derfor også retten til å gi avslag. Tildelingsfullmakten omfatter også de tilfeller hvor Forskningsrådets beslutninger utløser tildeling/støtte fra andre (eksempel SkatteFUNN). Styret skal normalt fordele tildelingsfullmakten til følgende aktører i Forskningsrådet:

Utarbeidet av: RÅDSAMFUNN	Fullmakter i Norges forskningsråd	Gyldig fra: 19.07.06
Dokumenteier: Omr. dir. INVRÅDDIAL		Sist revidert: 12.09.24
Godkjent av: Styret		Versjons nr. 5

- *Porteføljestyrene*
- *Administrerende direktør* (adm.dir. kan delegerer myndigheten videre til andre i administrasjonen, jamfør *Instruks for administrerende direktør i Norges forskningsråd* og *Retningslinje – prinsipper for delegering*).

Hvem av disse aktørene som skal kunne foreta beslutningen om tildeling er avhengig av om vedkommende aktør har tilstrekkelig:

- *Faglig kompetanse*, til å vurdere innhold, formål og kvaliteten i prosjektet/tildelingen.
- *Prioriteringskompetanse*, dersom beslutningen innebærer valg blant flere prosjekter/tildelinger.
- *Legitimitet*, slik at det ikke foreligger tvil om interessenøytralitet ved beslutningen om tildelingen

Faglig kompetanse handler om at den som skal fatte beslutningen, må kunne vurdere innholdet, formålet og kvaliteten i prosjektet eller i saken på en tilfredsstillende måte. For de aller fleste tildelinger i Forskningsrådet forutsettes det ekstern faglig ekspertkompetanse for en slik vurdering, dvs. en faglig ekspertkompetanse som Forskningsrådets administrasjon normalt ikke besitter. I en del tilfeller forutsettes det at en kun vurderer prosjektet eller saken opp mot formålet med tildelingen sett i forhold til porteføljepplaner, policyer og retningslinjer. Da kreves det en fagkunnskap knyttet til området som Forskningsrådets administrasjon normalt besitter. Dette kan dreie seg om vurderingen av tilleggstiladelinger, arrangement- og nettverksstøtte. I andre tilfeller handler det seg om kompetanse knyttet til et regelverk og forvaltningen av dette, en kompetanse Forskningsrådets administrasjon normalt besitter.

Prioriteringskompetanse handler om at Forskningsrådets tildelingsbeslutninger i all hovedsak skjer innenfor en konkurranse. Det vil si en konkurranse hvor ikke alle kan få tildeling, selv om de tilfredsstillende kravene til innhold, formål og kvalitet. For de aller fleste prosjekter foretas den endelige rangering av porteføljestyret, som er sammensatt for å ha kompetanse til dette. I andre tilfeller er rangeringen av mindre betydning, siden rammene for ordningen ikke er avgjørende for tildelingsbeslutningen. I enkelte tilfeller vil rangeringen kunne være gitt gjennom reglene for ordningen. Samlet betyr dette at prioriteringsutfordringen kan være kritisk for tildeling, mindre kritisk eller regelbasert, og derfor stille ulike krav til prioriteringskompetanse hos den aktøren som tar beslutningen.

Legitimitet vil formelt sett være knyttet til habilitet, men også en mer allmenn oppfatning om hvem som har tilstrekkelig interessenøytralitet til å ta beslutninger. Dette kan dreie seg om hvilke aktører, roller og posisjoner i forsknings- og innovasjonssystemet internt og eksternt som bør kunne delta i beslutningen. Legitimitetshensynet vil i særlig grad dreie seg om det er Forskningsrådets administrasjon eller et eksternt organ eller aktør, som bør kunne ta beslutningen.

Tildelingsfullmakten er knyttet til fullmakten til å tildele midler til prosjekter basert på den tilsagnsrammen som er allokert til budsjettporteføljen av Forskningsrådets styre. Tilsagnsrammer vil være fordelt på styret, porteføljestyrene og adm.dir. Forskjellige virkemidler kan ha forskjellige regler for tildelinger. Tildelingstypene er bestemt ut ifra hvilken faglig kompetanse, prioriteringskompetanse og legitimitet som kreves for å vurdere prosjektene for tildeling.

Det skilles mellom tre tildelingstyper:

- Fagekspertforankrede tildelinger
- Formålsforankrede tildelinger
- Regelforankrede tildelinger

Utarbeidet av: RÅDSAMFUNN	Fullmakter i Norges forskningsråd	Gyldig fra: 19.07.06
Dokumenteier: Omr. dir. INVRÅDDIAL		Sist revidert: 12.09.24
Godkjent av: Styret		Versjons nr. 5

Fagekspertforankrede tildelinger

Dette omfatter tildelinger som forutsetter ekstern faglig ekspertkompetanse for å vurdere innhold og kvalitet, hvor eksterne ekspertpaneler og interne rådgivere foretar arbeidet med rangering og prioritering av prosjektene, og hvor kravet til og forventningene om interessenøytralitet er svært høyt. For denne type tildelinger er tildelingsfullmakten lagt til porteføljestyrene.

Dette omfatter de fleste prosjekter knyttet til søknadstypene forskerprosjekt, kompetanse- og samarbeidsprosjekt, innovasjonsprosjekt, kommersialiseringsprosjekt, forskningssentre og forskningsinfrastrukturer og nasjonale forskerskoler under søknadstypen koordinerings- og støtteaktiviteter.

Dersom den endelige prioriteringen framkommer som en følge av retningsgivende prioriteringsregler fastsatt som en del av porteføljestyringen, kan beslutningen om tildeling foretas av styreleder for det finansierende organet, når det vurderes som nødvendig for framdriften. Fullmakten innebærer retten til å utøve skjønn på resultatet av de retningsgivende reglene, dersom anvendelsene av reglene oppfattes ikke å treffe formålet med ordningen. Dette vil normalt dreie som om det fåtall prosjekter som ligger an til å få tildeling som følge av den siste optimaliseringsfasen i søknadsbehandlingen på tvers av porteføljestyret etter at porteføljestyrene har hatt sine møter. I internasjonale utlysninger hvor porteføljestyret har fastsatt budsjetttrammen for utlysningen og den faglige vurderingen og rangeringen er gjort på en internasjonal arena, har administrasjonen tildelingsfullmakt.

Etter søknadsmottak vurderer administrasjonen om søknaden faller innenfor tematiske og andre avgrensninger i utlysningen og om det er tilgjengelige midler igjen for det aktuelle temaet. Innsendte søknader som er utenfor slike avgrensninger i utlysningen, avslås av administrasjonen som har fagkompetansen til å vurdere relevans i forhold til utlysningen. Også saker der porteføljestyret på forhånd har tatt en avgjørelse om prosess og karaktergrenser for avslag eller tildeling slik at det ikke er noe rom for skjønn, kan avgjøres av administrasjonen.

Formålsforankrede tildelinger

Dette omfatter tildelinger hvor forutsetningene for å vurdere tildelingen ikke er knyttet til ekstern faglig ekspertise, men kun til fagkunnskap om porteføljeplan, utlysningsplan, eller andre formål og policyer for området. Videre at det i liten grad er prioriteringsutfordringer og hvor det ikke vil kunne fremsettes tvil om legitimiteten i beslutningen. For denne type tildelinger er tildelingsfullmakten lagt til administrerende direktør.

Dette omfatter først og fremst søknadstypen koordinerings- og støtteaktivitet i form av utenlandsopphold, mobiliseringsstøtte, prosjektetableringsstøtte, arrangement- og nettverksstøtte. Det omfatter også forprosjekter knyttet til de søknadstypene som anvender dette.

Dersom det oppstår vesentlige prioriteringsutfordringer mellom søknader, eller tvil om legitimiteten ved at administrerende direktør foretar beslutningen, for eksempel på grunn av tildelingsbeløpets størrelse, skal beslutning om tildeling foretas av porteføljestyret.

Under denne formen for tildeling faller også tildelingsformer som innebærer en viderefordeling av budsjettammer på områder der det ikke gjennomføres utlysninger og søknadsbehandling. Viderefordelingen skal være i tråd med de formålene som er fastsatt i Styrets budsjettvedtak (budsjettboken) for det enkelte år. Dette omfatter for eksempel tildelinger til internasjonale

Utarbeidet av: RÅDSAMFUNN	Fullmakter i Norges forskningsråd	Gyldig fra: 19.07.06
Dokumenteier: Omr. dir. INVRÅDDIAL		Sist revidert: 12.09.24
Godkjent av: Styret		Versjons nr. 5

kontingenter, medlemskap eller midler som Forskningsrådet videreformidler uten søknadsbehandling direkte til miljøene (institusjonell støtte og basisfinansiering).

Regelforankrede tildelinger

Dette omfatter tildelinger hvor det foreligger regler for administrasjonens vurdering av innhold og kvalitet, hvordan søknadene skal prioriteres, og hvor det ikke vil kunne fremsettes tvil om legitimiteten i beslutningen. For denne type tildelinger er tildelingsfullmakten lagt til administrerende direktør.

De detaljerte reglene og vilkårene må være knyttet til en bestemt utlysning. Tildelingsvilkårene skal være fastsatt gjennom klart definerte regler, hvor det stilles helt begrensede krav til faglig skjønn. Prioriteringsreglene må være klart definert, dersom ordningen innebærer konkurranse om midler. Det må også godtgjøres at administrasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse til å kunne vurdere om tildelings- og prioriteringsvilkårene er oppfylt og at det er lite sannsynlig at det vil kunne fremsettes tvil om legitimiteten i tildelingspraksisen.

Vilkår, regler og forutsetninger for regelforankrede tildelinger skal være godkjent av Forskningsrådets styre eller det porteføljestyret som har ansvar for tildelingen. I Forskningsrådets budsjettbok skal budsjetttrammen og de overordnede formål for denne type tildelinger være beskrevet, mens de detaljerte reglene skal være utarbeidet i saksunderlaget for ordningen.

Eksempler på regelbaserte ordninger er søknadstypen innovasjonsprosjekt med ordningene Næringsph.d. og Offentlig sektor ph.d. Det omfatter også tilleggsstøtte (utenlandsopphold) eller forlengelser (permisjoner) til stipendiater når de har oppfylt vilkårene for denne type støtte.

Dokumentasjon

Når tildelingsfullmakten er delegert til administrerende direktør skal beslutningen om tildeling rapporteres til det porteføljestyret som har ansvaret for utlysningen som er gjenstand for prosjektsøknaden.

Samfinansiering av prosjekter fra flere porteføljer

I Forskningsrådets nye sakssystem vil et prosjekt kunne finansieres av flere porteføljestyrer samtidig, forutsatt at porteføljestyret bidro med midler i utlysningen. Prosjektet knyttes til midler fra finansieringslinjer som ligger under ulike porteføljestyrer i prognose- og budsjetteringsverktøyet. For å sikre effektiv og transparent vedtaksprosess, skal vedtak om samfinansierte prosjekter fattes i bare ett porteføljestyre. Normalt er dette det porteføljestyret som bidrar med mest midler til utlysningen eller til det enkelte prosjektet. Dette bør så langt mulig fremkomme i vedtak om investeringsplanene. Unntaksvis kan et porteføljestyre med mindre finansielt bidrag fatte vedtak, dersom kompetanse- eller habilitetsgrunner tilsier det.

Tilsvarende vil den avdelingen med budsjett disponeringsmyndighet (BDM) over den største andelen av tilskuddet signere tilskuddsbrevet og ha faglig oppfølgingsansvar for prosjektet.

Andre fullmakter

Styret kan delegere andre beslutnings- og tildelingsfullmakter til styreleder, porteføljestyreleder, leder for særskilt oppnevnte utvalg eller administrerende direktør. Dette bør normalt være saker av mindre strategisk betydning, og/eller hvor det er nødvendig for framdriften i saken at den ikke utsettes til beslutning i det ordinære beslutningsorganet. I tillegg skal det være lite sannsynlig at det vil kunne fremsettes tvil om legitimiteten i beslutningen.

Utarbeidet av: RÅDSAMFUNN	Fullmakter i Norges forskningsråd	Gyldig fra: 19.07.06
Dokumenteier: Omr. dir. INVRÅDDIAL		Sist revidert: 12.09.24
Godkjent av: Styret		Versjons nr. 5

Følgende saker er fast delegert til Styreleder

- Erstatte enkeltmedlemmer i porteføljestyrer
- Oppnevne eller nominere medlemmer til eksterne styrer, råd og utvalg av vesentlig forskningsstrategisk betydning, etter forutgående drøfting av profil på sammensetningen med Styret.
- Godkjenne høringsuttalelser fra Styret der tidsfristen tilsier at delegering er nødvendig.
- Forlenge funksjonsperioden til et utvalg med inntil ett år.
- Alle saker som er besluttet ved delegasjon skal rapporteres til det styret som har ansvar for saken.

Følgende saker er fast delegert til administrerende direktør:

- Beslutning om avvisning av søknader som ikke tilfredsstiller de formelle regler for at en søknad skal kunne behandles.
- Beslutning om godkjenning av tilsagn for kommende år.
- Beslutning om kontraktsendringer, så lenge de er innenfor rammene til prosjektet.
- Beslutning om heving av kontrakt for alle typer tildelinger, dersom det ikke vil kunne fremsettes tvil om legitimiteten i beslutningen. Ved tvil skal saken behandles av den som opprinnelig hadde tildelingsfullmakten.
- Øvrige fullmakter til administrerende direktør er gitt gjennom Styrets *Instruks for administrerende direktør i Norges forskningsråd og Retningslinje – prinsipper for delegering.*

Sak S 48/25

Ny ordning for å rekruttere talentfulle forskere til Norge

Til
Styret

Ansvarlig Direktør
Benedicte Løseth

Saksbehandler
Kristin Danielsen

Vedlegg
Ingen

Fra
Administrerende direktør

Forslag til vedtak

I lys av de store endringene i vilkårene for forskning og forskningssamarbeid internasjonalt, slutter styret seg til at det utvikles en ordning for å rekruttere talentfulle forskere til Norge, med en ramme på 300 mill. kroner fordelt på tildelinger i årene 2025, 2026, 2027 og 2028. Ordningen baseres på regelforankrede tildelinger, slik de er beskrevet i saken, og knyttes til prosjekter innenfor Forskningsrådets senterordninger og FRIPRO-erfarne forskere. Ordningen bør starte opp så raskt som mulig med løpende mottak, behandling og tildeling. Porteføljestyret for forskningssystemet gis ansvaret for oppfølgingen av ordningen.

Styret gir administrerende direktør fullmakt til å justere fordelingen av tildelingsrammene i 2025 i tråd med dette.

Bakgrunn

Den geopolitiske situasjonen gjør at mobiliteten nå øker. Flere europeiske land forbereder seg på økende innvandring av forskere og vil sikre seg at dyktige forskere kommer til deres land ved å tilby attraktive ordninger. Europakommisjonen har også tatt grep og øker bevilgningene til ERC kraftig (500 millioner euro fordelt på tre tiltak).

Forskningsrådets administrerende direktør og statsråden for forskning og høyere utdanning har allerede signalisert i media at Forskningsrådet er i ferd med å utvikle et en ordning med 100 mill. kr i 2026. Forskningsrådets styre fikk en muntlig orientering om saken i møtet 23.april.

Et forslag til en ny ordning er utarbeidet og prinsippene og behandlingsprosedyre for denne beskrives under. Ordningen må forankres i styret siden den vil forplikte Forskningsrådet til bruk av tilskuddsmidler i årene framover på en annen måte enn det som tidligere er foreslått i budsjettforslagene. Siden det foreslås at tildelinger i ordningen skal være regelbaserte og vedtas administrativt, må styret godkjenne reglene. I Sak S 47/25 i dette møtet foreslås det at porteføljestyrene skal få fullmakt til å godkjenne reglene i slike saker.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Det haster å få ut en utlysning. Vilårene for forskning og forskningssamarbeid internasjonalt er preget av stor usikkerhet. Det er derfor viktig om Forskningsrådet kan bidra til mer forutsigbarhet for forskere og forskningsinstitusjoner, og at ordningen kommer raskt i gang. Det er også signalisert i media at vi vil arbeide for å få på plass en ordning raskt. Styret bes av tidshensyn fatte vedtak i denne saken, selv om det er foreslått at porteføljestyrene skal få fullmakt til slike vedtak framover.

Hovedpunkter

Rammen for den nye ordningen er foreslått til 300 mill. kroner fordelt på tildelinger i 2025, 2026, 2027 og 2028. Utlysningen legges ut med totalbeløpet. Det vil i utlysningen gjøres oppmerksom på at det kan komme justeringer i ordningen. Administrasjonen kommer tilbake til dette i sak om investeringsplan for 2026 i november 2025.

Det foreslås at porteføljestyret for forskningssystemet skal få ansvaret for oppfølgingen av ordningen. Det er rom for å tildele inntil 30-40 prosjekter.

Dersom styret gir porteføljestyrene fullmakt til å godkjenne regler for regelforankrede tildelinger, er det tilstrekkelig at styret vedtar det overordnede formålet med ordningen. Av hensyn til framdrift i saken, og ønsket om å gi tydelige signaler, er det ønskelig at styret i denne sak går lenger i å fastsette reglene, ved å slutte seg til saken slik den er framstilt her.

Følgende hovedprinsipper foreslås for ordningen:

- Målet med ordningen er at norske forskningsinstitusjoner skal ha en særlig mulighet til å knytte til seg talentfulle internasjonale forskere som kan etablere seg i Norge, og derigjennom å bidra til kvalitetsheving og faglig merverdi til forskningsmiljøene senteret eller prosjektet er tilknyttet.
- Ordningen knyttes til *alle Forskningsrådets senterordninger* og *Forskningsrådets ordning FRIPRO – erfarne forskere* som er en åpen, nasjonal konkurransearena innenfor alle fag og tema der målet er å fremme vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront.
- Det er vertsinstitusjonens ledelse, som har eierskapet for senteret og prosjektet, som kan søke i denne ordningen. Dette er tilstrekkelig til å sikre kvalitet.
- Størrelse på prosjektene vil være inntil 6-9 millioner kroner totalt, fordelt på 2 til 3 år.
- De forskerne eierinstitusjonene ønsker å knytte til seg, kan ikke bo i eller være ansatt ved institusjoner innenfor Council of Europe's definisjon av Europa som er 46 land ([46 Member States of the Council of Europe - Portal](#)). Russland er ekskludert fra ordningen.
- Det settes ikke en grense mht. forskererfaring utover PhD.
- I tråd med Forskningsrådets øvrige mobilitetsordninger kan forskeren ikke fra før ha ansettelsesforhold ved norsk forskningsinstitusjon eller være bosatt i Norge.
- Kriterier og beslutningsprosess
 - Det vil være løpende søknadsbehandling og søknadene behandles fortløpende inntil midlene er oppbrukt.
 - Søknadsbehandlingen vil være regelforankret:
 - o Administrasjonen sjekker kun at kriteriene for en søknad er oppfylt.
 - o Prosjektbeskrivelsen skal inneholde svar på følgende spørsmål (maksimum tre sider):
 - Hvorfor er dette en forsker institusjonen ønsker skal etablere seg i Norge?
 - Hvordan vil forskeren bidra til faglig kvalitetsheving i det forskningsmiljøet vedkommende er tilknyttet?
 - Forskningsrådet vil kun sikre at prosjektbeskrivelsen er tilfredsstillende utformet, men ikke gjøre en substansiell vurdering av innholdet. Er det mangelfull beskrivelse, vil vi gi råd om å sende inn søknaden på nytt med en forbedret beskrivelse.
 - o CV, for den navngitte forskeren søker vil tilknytte seg, må følge søknaden.

**Forberedelse /
prosess**

Administrasjonen har utviklet saken. Det er lagt vekt på å studere ordninger fremmet av andre land. Forslaget ble også diskutert på Forskningsrådets kontaktmøte med rektor i UH-sektoren 9.mai.

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5476-

23. mai 2025

Norges forskningsråd – innkalling til etatsstyringsmøte 2025

Vi viser til tildelingsbrevet for 2025, punkt 5.3 og innkalling til etatsstyringsmøtet tirsdag 3. juni 2025 kl. 09:00–11:00 i Kunnskapsdepartementets lokaler i Kirkegata 18.

I etatsstyringsmøtet ønsker departementet å ha en strategisk dialog med styret og ledelsen om ambisjoner, strategiske prioriteringer, økonomiske fremtidsutsikter, resultater og utfordringer.

Dagsorden for møtet:

o **Styrets orientering**

- Ambisjoner og strategier fremover i lys av de økonomiske fremtidsutsiktene med vekt på (1) forhold i og utenfor virksomheten som kan innvirke på Forskningsrådets evne til å løse samfunnsoppdraget på kortere sikt og (2) mulige konsekvenser for evnen til å oppnå fastsatte mål og resultater på lengre sikt.
- Styret vil få inntil 10 minutter til denne gjennomgangen. Departementet legger ikke opp til bruk av lysbilder i etatsstyringsmøtet.

o **Måloppnåelse i 2024 og sentrale temaer**

- KD innleder på alle punkter med etterfølgende diskusjon

Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet

- o Forskningsrådets merverdi
- o Realisere flere forskningsprosjekter i næringslivet
- o Reduserte oppdragsinntekter for instituttene

Mål 4 Et velfungerende forskningssystem:

- Forskningsrådets rolle fremover i lys av systemmeldingen (samvirke med departementene, «koplingsboks» m.m.)

Virksomhetsutvikling

- Ny budsjettmodell

o Andre innmeldte saker fra Forskningsrådet

- o Oppdrag til Forskningsrådet
- o Budsjettforslag 2027 – styrets vedtak
- o KI-milliarden – status
- o USA-arbeidet
- o Tillit til forskning

Vi gjør oppmerksom på adgangsbestemmelsene:

- Gyldig legitimasjon er påkrevd (se liste under)
- Møt opp i god tid, da sikkerhetskontroll kan forekomme.
- Du må bære synlig besøkskilt under hele oppholdet.
- Dersom du skal ta med bagasje inn i departementsbygningene, skal bagasjen sikkerhetskontrolleres. Veske/PC-veske/mindre ryggsekk kan tas med inn uten forutgående sikkerhetskontroll.

Gyldig legitimasjon er:

- Norsk pass
- Norsk nasjonalt ID-kort
- Forsvarets identitetskort (FD-ID)
- Utenlandske pass
- Norsk gyldig førerkort (ikke elektronisk)
- Europeiske identitetskort (Identity card)
- Diplomatkort utstedt av UD Diplomatkort utstedt av UD

Vi minner om at bankkort ikke lenger er gyldig legitimasjon.

Dersom det er noen som har med ekstra bagasje ber vi om informasjon om dette senest tre virkedager før møtet.

Vi ser frem til dialogen i etatsstyringsmøtet.

Med hilsen

Charlotte Rustad (e.f.)
Konst. avdelingsdirektør

Sidsel Aarnæs Arbo
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Barne- og familiedepartementet
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
Finansdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Kommunal- og distriktsdepartementet
Kultur- og likestillingsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Møte mellom Forskningsrådets styre og porteføljestyrelederne

Tirsdag 3. juni kl. 11.30-16.00 (lunsj fra kl. 11.30-12.00)
Møterom Produksjonsrom 1, Sentralen, Øvre Slottsgate 3, Oslo

Dagsorden:

Kl. 12.00-12.15	Velkommen
kl. 12.15-12.45	Budskap fra etatsstyringsmøtet med Kunnskapsdepartementet
Kl. 12.45-13.30	Situasjonen i amerikansk forskning og Forskningsrådets tiltak
Kl. 13.30-13.50	Pause
Kl. 13.50-15.00	Hvordan jobbe langsiktig og strategisk i porteføljestyrene
Innledninger: • Pinar Heggernes, Muliggjørende teknologier• Terje Lohndal, Banebrytende forskning• Trond Martin Dokken, Klima og miljø
Kl.15.00-15.45	Orienteringer • Overordnet budsjettforslag 2027• Implementering av samfunnsoppdrag• Nytt porteføljestyre for forsvarsevne, nasjonal sikkerhet og beredskap• Videreutvikling av Forskningsrådets virkemidler

ÅRSHJUL 2025 og 2026 – oppdateres gjennom året

Styremøte	Budsjettforslag år +2 (BF2027/28)	Budsjett år +1	Årsrapport år -1	Annet fast	Seminar	Annet	Sted
2025							
6. februar			Beretning/ Framtidsutsikter		FP10	3 porteføljeplaner	Lysaker
13. mars	Se seminarer		Vedtak	Godkjenning porteføljerapporter Internrevisjonsplan	BF2027 -forberedelser: - Hovedutfordringer - Verdiskaping	3 porteføljeplaner Eiendomsfondet KVU-tungregning	Lysaker
23. april	1. utkast Se seminarer			Halvårsrapport internrevisjon	BF2027-forberedelser: - Offentlig sektor - Forskning i kriser	Porteføljestyre forsvar ... opprettelse Høring FP10 Forprosj. tungregning	Lysaker
2. juni	Vedtak Se seminarer			Forberedelse - Etatsstyring - PS-ledermøte	BF2027-forberedelser: - Forskning for politikk		Lysaker
3. juni				Etatsstyringsmøte PS-ledermøte			Oslo Sentralen
11. sept.						Forskningssikkerhet	
23. okt.		Orientering statsbudsjettet				Kjønnsbalanse og mangfold - policy	
4. des.		Fordeling FoU-budsjett Investeringsplaner		PS-ledermøte?		Driftsbudsjett 2026	
2026							
5.februar			Beretning/ Framtidsutsikter				
12.mars			Vedtak	Strategi-rapportering Internrevisjonsplan		Porteføljeplan forsvar ...	
23.april	1.utkast			Forberedelse - Etatsstyring - PS-ledermøte			
x. juni	Vedtak			Etatsstyringsmøte PS-leder-møte?			
x+1.juni							
10.sept							
22.okt.							
3.des.		Fordeling FoU-budsjett Investeringsplaner				Driftsbudsjett 2027	

Forslag med rød skrift